

PHÚ YÊN

NĂM THỨ NĂM MƯƠI MỐT

6279 (8082)

Cuối tuần

23-3-2025

24 - Tháng hai - Ất Tỵ

CƠ QUAN CỦA ĐẢNG BỘ ĐẢNG CỘNG SẢN VIỆT NAM TỈNH PHÚ YÊN
TIẾNG NÓI CỦA ĐẢNG BỘ, CHÍNH QUYỀN VÀ NHÂN DÂN TỈNH PHÚ YÊN

CHÀO MỪNG ĐẠI HỘI ĐẢNG CÁC CẤP NHIỆM KỲ 2025-2030

NHIP CẦU KẾT NỐI VĂN HÓA VÀ PHÁT TRIỂN DU LỊCH

→ 2

Lễ hội Đền Lương Văn Chánh - vị thành hoàng mở đất, để Phú Yên chính thức có tên trên bản đồ Việt Nam năm 1611. Ảnh: TRẦN QUỚI

Phụ nữ nông thôn với LÀNG NGHỀ

→ 9

● Có một Phú Yên như thế!

→ 5

● Hỏi chuyện cùng đá

→ 6+7

● Nông dân tập trung phòng trừ bệnh
đạo ôn, ngăn ruộng nhiễm phèn

→ 10

Để không còn trẻ em bị đuối nước

Vẫn chưa đến mùa hè nắng nóng nhưng nhiều trẻ em đã đi tắm sông, tắm suối dẫn đến đuối nước. Vụ đuối nước thương tâm trên dòng sông Ba làm 4 em học sinh ở xã Krông Pa, huyện Sơn Hòa tử vong mới đây là điều cảnh báo về công tác quản lý trẻ em, phòng chống tai nạn đuối nước cần phải được thực hiện quyết liệt hơn nữa.

→ 3

Lễ hội không chỉ là nhịp cầu kết nối những giá trị văn hóa truyền thống mà còn là động lực thúc đẩy du lịch phát triển theo hướng bền vững. Từ những lễ hội dân gian mang đậm bản sắc địa phương đến các sự kiện quốc tế tầm cỡ, mỗi lễ hội đều tạo nên sức hút mạnh mẽ, đưa du khách đến gần hơn với lịch sử, phong tục và con người bản địa.

TRẦN QUỚI

Khi được tổ chức khoa học, quy mô, các lễ hội này không chỉ nâng cao giá trị văn hóa mà còn đảm bảo cân bằng giữa lợi ích kinh tế, bảo vệ môi trường và phát triển cộng đồng. Để đạt hiệu quả lâu dài, mỗi địa phương nên chọn một đến hai lễ hội đặc trưng, có quy mô, được đầu tư bài bản nhằm xây dựng thương hiệu du lịch riêng, tạo dấu ấn mạnh mẽ trên bản đồ du lịch trong nước và quốc tế.

Lễ hội - định vị thương hiệu

Nhờ chiến lược bài bản, nhiều lễ hội đã trở thành điểm nhấn thu hút hàng triệu du khách mỗi năm. Không chỉ vậy, điều quan trọng hơn là thông qua đó, thương hiệu du lịch địa phương được định hình. Có hai xu hướng tổ chức lễ hội, góp phần định hình thương hiệu du lịch cho các địa phương. Một là lễ hội truyền thống, tâm linh; hai là lễ hội hiện đại hoặc kết hợp giữa truyền thống với hiện đại.

Lễ hội chủ yếu dựa trên những giá trị văn hóa - lịch sử có từ lâu đời, được kế thừa và phát huy qua nhiều thế hệ, tiêu biểu như: Lễ hội Gióng - một di sản văn hóa phi vật thể của nhân loại, tôn vinh truyền thống yêu nước và tinh thần thượng võ của dân tộc. Lễ hội Chùa Hương với không gian tâm linh độc đáo thu hút hàng triệu du khách hành hương mỗi năm. Lễ hội Đền Hùng ở Phú Thọ trở thành điểm hội tụ văn hóa cội nguồn, góp phần quảng bá hình ảnh du lịch địa phương...

Hay như lễ hội Kate của đồng bào Chăm tại Ninh Thuận, không chỉ là dịp để đồng bào thực hành tín ngưỡng mà còn giúp bảo tồn và phát triển du lịch cộng đồng bền vững. Lễ hội Đống Đa - Tây Sơn (Bình Định) được tổ chức vào mừng 4 và mừng 5 tết Nguyên đán để tưởng nhớ công tích lẫy lừng các thủ lĩnh của phong trào Tây Sơn, người anh hùng áo vải, vua Quang Trung - Nguyễn Huệ và kỷ niệm chiến thắng Ngọc Hồi - Đống Đa, đánh thắng 29 vạn quân Thanh xâm lược.

Bên cạnh những lễ hội truyền thống, nhiều địa phương đã tổ chức các lễ hội hiện đại kết hợp truyền thống tạo nên chuỗi sự kiện hấp dẫn. Tiêu biểu là Festival Huế - một trong những lễ hội thành công nhất tại Việt Nam, kết hợp trình diễn nghệ thuật cung đình, nhã nhạc và các sự kiện giao lưu văn hóa quốc tế, giúp Huế khẳng định vị thế trung tâm du lịch di sản.

Lễ hội Hoa Đà Lạt là một điển hình khác, với chuỗi sự kiện kéo dài, kết

Nhịp cầu kết nối văn hóa và phát triển du lịch

Lễ hội Đền Lương Văn Chánh - vị thành hoàng mở đất, để Phú Yên chính thức có tên trên bản đồ Việt Nam năm 1611. Ảnh: TRẦN QUỚI

Biểu diễn võ thuật tại lễ hội Đền Lê Thành Phương - thủ lĩnh phong trào Cần Vương. Ảnh: TRẦN QUỚI

hợp triển lãm hoa, nghệ thuật đường phố, hội thảo và các tour du lịch sinh thái, nâng cao thương hiệu "thành phố ngàn hoa".

Tại Tây Nguyên, lễ hội Cà phê Buôn Ma Thuật đã biến cà phê - sản vật đặc trưng của vùng - thành điểm nhấn du lịch với nhiều hoạt động hấp dẫn như hội chợ, triển lãm, biểu diễn công chiêng, lan tỏa văn hóa Tây Nguyên đến với bạn bè du khách. Đặc biệt lễ hội Cà phê Buôn Ma Thuật lần thứ 9, năm 2025 vừa kết thúc đã thành công, để lại dấu ấn tốt đẹp và mang lại hiệu quả KT-XH, khẳng định vị thế "thủ phủ cà phê Việt Nam", đưa Đắk Lắk tiến gần hơn tới mục tiêu xây dựng "Thành phố cà phê của thế giới".

Một trong những lễ hội hiện đại để lại ấn tượng đẹp, thu hút du khách trong nước và quốc tế, mang lại hiệu quả kinh tế lớn cho ngành Du lịch Đà Nẵng đó chính là lễ hội Pháo hoa quốc tế Đà Nẵng. Mới chỉ tổ chức lần thứ 12, nhưng lễ hội này đã để lại dấu ấn đặc biệt, tạo được hình ảnh, thương

hiệu khi nhắc đến du lịch Đà Nẵng, du lịch Việt Nam trong dịp hè.

Theo GS.TS Nguyễn Khắc Thuận, văn hóa truyền thống là cội nguồn là gốc rễ của sự phát triển. Trong bối cảnh toàn cầu hóa, du lịch lễ hội không chỉ góp phần bảo tồn di sản mà còn mở ra cơ hội giao lưu văn hóa, thúc đẩy kinh tế và nâng cao nhận thức về phát triển bền vững.

Việc quy hoạch bài bản, tổ chức chuyên nghiệp và kết hợp giữa truyền thống với đổi mới sáng tạo sẽ giúp các địa phương tận dụng tối đa tiềm năng của lễ hội, góp phần đưa du lịch tỉnh nhà lên một tầm cao mới.

Tim hướng đi cho lễ hội du lịch Phú Yên

Có thể thấy, khi được tổ chức bài bản và gắn kết với chiến lược phát triển du lịch, lễ hội trở thành động lực thúc đẩy kinh tế, bảo vệ di sản và nâng cao vị thế của địa phương. Khi nhắc đến tên lễ hội, du khách nghĩ ngay đến địa phương và ngược lại, đó là một

thành công trong định vị thương hiệu du lịch mà lễ hội mang lại.

Phú Yên, địa phương có khá nhiều lễ hội đặc trưng, như: Lễ hội sông nước (đua thuyền đóm Ô Loan, sông Ngân Sơn, sông Chùa, sông Đà Nông, sông Tam Giang...), hội đua ngựa Gò Thì Thùng, lễ hội Chùa Đá Trắng, lễ hội Đền Lê Thành Phương, Đền Lương Văn Chánh, hội thơ Nguyên tiêu Núi Nhạn, lễ hội cầu ngư... Tuy nhiên nhìn lại, những lễ hội nói trên có bề dày truyền thống, nhưng chỉ dừng lại ở mức thu hút khách nội vùng là chính, rất ít có những lễ hội thu hút được du khách ngoài tỉnh, chưa nói đến khách quốc tế.

Có lẽ lý do nằm ở sự quan tâm và quy mô tổ chức, tôn vinh lễ hội chưa đúng mức. Bằng chứng là lễ hội năm nào cũng như năm nào, phần lễ thì gói gọn theo nghi thức truyền thống, phần hội thì buồn tẻ, làng nhàng trong một không gian, quy mô nhỏ hẹp.

Thực tế, những lễ hội có thương hiệu của các địa phương cho thấy, hai yếu tố cốt lõi để tạo nên thành công cho lễ hội, đó là chọn lựa lễ hội mang đặc trưng độc đáo, khác biệt nhất và sự quan tâm đầu tư cho lễ hội, đủ lớn, quy mô.

Du lịch là một ngành kinh tế tổng hợp, mang nội dung văn hóa sâu sắc, có tính liên ngành, liên vùng và xã hội hóa cao. Khai thác thế mạnh của văn hóa để phát triển du lịch và du lịch sẽ lại củng cố phát triển bền vững văn hóa, giới thiệu với du khách các giá trị văn hóa truyền thống, đặc sắc của địa phương.

Theo PGS.TS Phạm Trung Lương, thành viên Tổ tư vấn quy hoạch du lịch quốc gia, Phú Yên có nhiều tài nguyên thiên nhiên và nhân văn, trong đó có nhiều lễ hội, nếu được bảo tồn, phát huy và đầu tư xứng tầm để có những sản phẩm du lịch cao cấp, hơn thế là điểm đến đẳng cấp.

Phát huy lợi thế bờ biển, truyền thống văn hóa miền biển như lễ hội cầu ngư, hò bá trạo, đặc trưng sản vật cá ngừ đại dương, thế mạnh ẩm thực, hoàn toàn có thể làm một lễ hội Cá ngừ đại dương, kết hợp với festival biển, các hoạt động truyền thống của ngư dân ven biển, cùng hoạt động thể thao trên biển. Đây cũng là một ý tưởng tốt, sẽ tạo bước đột phá cho du lịch Phú Yên, nếu công tác đầu tư đúng mức, tổ chức chuyên nghiệp.

Lễ hội từ lâu đã trở thành một phần không thể thiếu trong đời sống văn hóa của cộng đồng. Không chỉ mang ý nghĩa tâm linh, tôn vinh các giá trị truyền thống, mà lễ hội còn là một phương tiện quan trọng trong việc phát triển du lịch, góp phần thúc đẩy kinh tế địa phương. Trên thế giới và tại Việt Nam, nhiều lễ hội dân gian và sự kiện hiện đại đã trở thành điểm nhấn thu hút hàng triệu du khách. □

KIM CHI

Để không còn trẻ em bị đuối nước

Ngôi làng nhỏ tang thương

Cuối tuần vừa qua là một ngày tang thương trùm lên ngôi làng nhỏ ở buôn Chợ, xã Krông Pa. Ba gia đình có đến 4 chiếc quan tài kê sát nhau. Bà con dân làng ngơ ngác, xót xa chia buồn trước nỗi đau của các gia đình có trẻ em tử vong do đuối nước.

Ông Trần Trung Hiếu, Chủ tịch UBND xã Krông Pa cho biết: Các lực lượng của địa phương và các nhà hảo tâm đã hỗ trợ 3 gia đình tổ chức mai táng, lo hậu sự cho các cháu xấu số. Đây đều là những gia đình đồng bào DTTS có hoàn cảnh khó khăn.

Trước đó, nhóm 5 em học sinh Trường tiểu học và THCS xã Krông Pa cùng ở buôn Lé B, xã Krông Pa là Kpã Y Ân, học lớp 3; Y Xinh Ayun, học lớp 2; Ksor Y Thiên, Ksor Y Tài (anh em sinh đôi) học lớp 7 và Ksor H Chi học lớp 6, rủ nhau đi câu cá ở sông Ba, thuộc địa phận xã Krông Pa. Sau đó, 4 em xuống tắm thì bị đuối nước. Ksor H Chi đứng trên bờ phát hiện liền lấy xe đạp chạy về buôn báo với mọi người đến cứu, đưa các em đến trạm y tế xã để sơ cấp cứu. Tuy nhiên, cả bốn em đều không qua khỏi.

Ma Thiên, cha của Ksor Y Thiên và Ksor Y Tài nghẹn ngào: Bữa đó thứ bảy, các con được nghỉ học. Buổi sáng, hai vợ chồng đi làm rẫy mía, để các con ở nhà. Khi đang làm rẫy thì có người chạy ra nói các cháu bị đuối nước. Tôi vội vàng chạy ra bờ sông, nhưng không còn kịp nữa.

Còn anh Nay Y Thin, cha em Y Xinh Ayun nói: Sáng hôm đó, cả gia đình đều ở nhà. Sau đó, cháu xin đi ra sông chơi với bạn cùng xóm, được một lúc thì H Chi về báo ra sông cứu người. Nào ngờ lại chính là con trai mình. Nỗi đau này không gì bù đắp được.

Chị Nguyễn Thị Lý, một người dân địa phương cho biết, gia đình của 4 cháu bị đuối nước đều thuộc diện khó khăn ở buôn Lé B. Sự việc đau lòng xảy ra, địa phương và người trong buôn đã kêu gọi những tấm lòng thiện nguyện trong và ngoài địa phương cùng chung tay giúp đỡ, lo hậu sự cho các cháu được chu toàn.

Theo Chủ tịch UBND xã Krông Pa Trần Trung Hiếu, phòng chống đuối nước là vấn đề mà chính quyền địa phương luôn trăn trở, đặc biệt là thời

Vẫn chưa đến mùa hè nắng nóng nhưng nhiều trẻ em đã đi tắm sông, tắm suối dẫn đến đuối nước. Vụ đuối nước thương tâm trên dòng sông Ba làm 4 em học sinh ở xã Krông Pa, huyện Sơn Hòa tử vong mới đây là điều cảnh báo về công tác quản lý trẻ em, phòng chống tai nạn đuối nước cần phải được thực hiện quyết liệt hơn nữa.

Phó Chủ tịch UBND tỉnh Đào Mỹ cùng lãnh đạo huyện Sơn Hòa và các nhà hảo tâm thăm hỏi, chia sẻ với gia đình có trẻ em tử vong do đuối nước. Ảnh: KIM CHI

gian vào hè. Thời gian qua, xã Krông Pa thường xuyên phối hợp với nhà trường và các hội đoàn thể, triển khai công tác tuyên truyền phòng tránh tai nạn đuối nước. Tuy vậy, thời điểm hiện tại mới bước vào đầu mùa nắng, nhà trường, địa phương và nhiều gia đình chưa quan tâm đúng mức đến việc nhắc nhở, theo dõi các em nên dẫn đến tai nạn đáng tiếc xảy ra.

Đẩy mạnh công tác tuyên truyền, dạy bơi cho trẻ

Chia sẻ nỗi đau với gia đình các em bị đuối nước, Phó Chủ tịch UBND tỉnh Đào Mỹ đã trực tiếp đến thăm, động viên từng gia đình, đồng thời đề nghị các ngành chức năng, chính quyền, đoàn thể các cấp phải vào cuộc quyết liệt, thực hiện đồng bộ các giải pháp. Trong đó tập trung đẩy mạnh tuyên truyền, giáo dục nhằm nâng cao nhận thức, trách nhiệm của các cấp, ngành, địa phương, đơn vị, trường học, các gia đình, cá nhân và toàn xã hội về phòng, chống tai nạn đuối nước trẻ em. Các địa phương triển khai xây dựng các mô

hình Ngôi nhà an toàn, Trường học an toàn, Cộng đồng an toàn phòng chống tai nạn, thương tích trẻ em. Đồng thời nhân rộng mô hình trẻ em toàn xã biết bơi, học sinh toàn trường biết bơi; tăng cường công tác quản lý bể bơi, hoạt động dạy bơi cho trẻ. Các địa phương vận động xã hội hóa xây dựng bể bơi và dạy bơi, đặc biệt là tại vùng sâu, vùng xa và có chế độ miễn, giảm chi phí học cho trẻ em.

Sau giờ học, các nhóm học sinh thường tìm đến nơi có nguồn nước để vui chơi, tắm mát, tránh nắng nóng. Đây là điều hết sức nguy hiểm, có nguy cơ dẫn đến các vụ tai nạn đuối nước thương tâm, vì khi gặp sự cố, các em tuổi còn nhỏ chưa có kiến thức về cứu người bị đuối nước; thậm chí nếu có biết bơi đi nữa thì cũng khó tránh bị đuối nước khi các em níu kéo nhau.

Phó Giám đốc Sở Y tế Phạm Thị Minh Hiền

Theo các cơ quan chức năng, đuối nước đang là tai nạn gây tử vong nhiều nhất cho trẻ em Việt Nam. Trung bình mỗi năm, hàng trăm trẻ em tử vong do đuối nước, đặc biệt

xảy ra nhiều vào thời gian học sinh nghỉ hè. Thời gian gần đây, mặc dù chưa đến mùa hè nhưng tại một số địa phương đã xảy ra các vụ tai nạn đuối nước. Điều này trở thành nỗi đau và mối lo không chỉ của riêng gia đình nào mà là của toàn xã hội.

Bà Phạm Thị Minh Hiền, Phó Giám đốc Sở Y tế cho hay: Sau giờ học, các nhóm học sinh thường tìm đến nơi có nguồn nước để vui chơi, tắm mát, tránh nắng nóng. Đây là điều hết sức nguy hiểm, có nguy cơ dẫn đến các vụ tai nạn đuối nước thương tâm, vì khi gặp sự cố, các em tuổi còn nhỏ chưa có kiến thức về cứu người bị đuối nước; thậm chí nếu có biết bơi đi nữa thì cũng khó tránh bị đuối nước khi các em níu kéo nhau.

Thực tế cũng cho thấy, hiện vẫn còn nhiều trẻ em không biết bơi và chưa được rèn luyện kỹ năng bơi an toàn trong môi trường nước; hoặc có trường hợp trẻ biết bơi, nhưng chưa đủ kiến thức, kỹ năng cứu đuối nên dễ bị đuối theo khi cứu bạn.

Trước vụ việc đuối nước vừa xảy ra, nhất là chuẩn bị vào mùa nắng nóng, thiết nghĩ mỗi gia đình, nhà trường và toàn xã hội cần có các giải pháp an toàn để đảm bảo tính mạng cho trẻ em trong dịp hè. Các phụ huynh cần nhắc nhở con em mình không nên rủ nhau tắm sông, tắm suối, nhất là ở các khu vực nguy hiểm, không có người qua lại. Khi tắm phải có người lớn canh chừng để không xảy ra tình trạng đuối nước thương tâm. Sở Y tế phối hợp các đơn vị thực hiện tốt kế hoạch liên ngành phòng chống tai nạn thương tích, đuối nước trẻ em; tổ chức làm rào chắn, biển cảnh báo, biển cấm tại các điểm, khu vực có nguy cơ, nguy hiểm. Đồng thời củng cố, kiện toàn, nâng cao năng lực đội ngũ cán bộ, công chức, viên chức, công tác viên làm công tác bảo vệ, chăm sóc, giáo dục trẻ em; chú trọng ứng dụng công nghệ thông tin trong quản lý điều hành về phòng chống tai nạn thương tích, tai nạn đuối nước trẻ em... □

Tổ chức diễn đàn “Xây dựng tình bạn đẹp - Nói không với bạo lực học đường”

Trường THCS Lê Thánh Tông (xã An Dân, huyện Tuy An) vừa tổ chức diễn đàn “Xây dựng tình bạn đẹp - Nói không với bạo lực học đường” năm học 2024-2025.

Tại diễn đàn, hơn 100 học sinh Trường THCS Lê Thánh Tông được nghe lãnh đạo nhà trường chia sẻ những câu chuyện đẹp về tình bạn, những hành động đẹp trong xây dựng tình bạn ở môi

trường học đường và trong cuộc sống; những kiến thức pháp luật liên quan đến hậu quả do bạo lực học đường gây ra; kỹ năng xử lý tình huống để ngăn chặn bạo lực học đường hoặc tham gia giải quyết, đấu tranh với các hành vi bạo lực học đường. Đồng thời, diễn đàn cũng tuyên truyền những tấm gương có thói quen tốt, hành động đẹp, tích cực trong việc tham gia giải quyết, phòng, chống bạo lực học

đường. Dịp này, học sinh còn được giao lưu, trao đổi về các nội dung về bạo lực học đường; thực trạng và nguyên nhân dẫn đến bạo lực học đường; hậu quả của hành vi bạo lực học đường; các giải pháp để hạn chế bạo lực học đường; cách xử lý tình huống khi gặp tình trạng bạo lực học đường và các biện pháp để xây dựng tình bạn đẹp.

Thông qua diễn đàn, học sinh nhận

thức và hình thành, rèn luyện được một số kỹ năng cơ bản về phòng chống bạo lực học đường, giúp các em nhận thức rõ hơn về giá trị của tình bạn, xác định rõ trách nhiệm của bản thân trong quan hệ bạn bè, tình yêu và gia đình. Bên cạnh đó, các em còn được trau dồi kỹ năng xử lý tình huống để xây dựng tình bạn đẹp và ngăn chặn, đấu tranh với các hành vi bạo lực học đường... HOÀNG LÊ - CTV

NGUYỄN TRUNG

với những thước phim

TRONG LỬA ĐẠN

Trong hành trình trở lại chiến trường xưa do Hội Điện ảnh Việt Nam tổ chức, nhiều đồng nghiệp từng hoạt động điện ảnh ở Khu 5 luôn nhắc đến nhà quay phim Nguyễn Trung. Không chỉ để lại cho điện ảnh tài liệu Việt Nam những thước phim vô giá được quay trong lửa đạn, mà sự sống sót của anh trước bủa vây súng đạn quân thù còn như một điều kỳ diệu...

Nhà báo Nguyễn Trung tại chiến trường Khu 5 trong kháng chiến chống Mỹ. Ảnh tư liệu

TRẦN THANH HƯNG

Chi hội trưởng Chi hội Điện ảnh Phú Yên

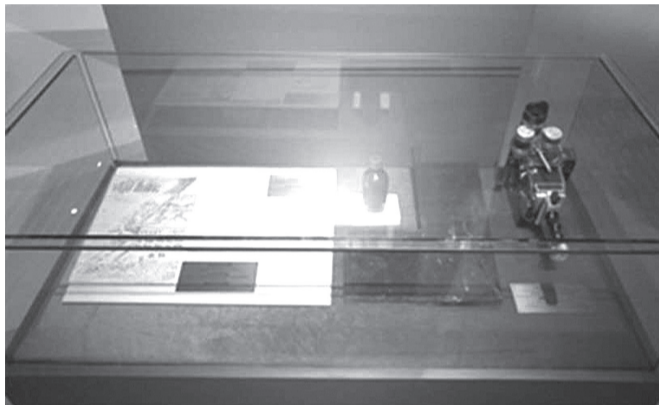
Chuyện người sống sót

Có một nơi mà trong chuyến đi ấy, anh Trung luôn đau đầu được trở lại. Đó là thôn Thanh Sơn, xã Phổ Cường, huyện Đức Phổ, tỉnh Quảng Ngãi. Căn nhà mà anh Trung tìm đến đầu tiên chính là nhà chị Tạ Thị Ninh, du kích và là y tá xã Phổ Cường - ngôi nhà từng cư mang 2 nhà quay phim Nguyễn Văn Giá, Nguyễn Trung trước khi anh Giá hy sinh.

Sau cái ôm chầm người chị sau bao năm tháng xa cách, anh Trung hỏi chị Ninh: “Ngày trước em chụp hình chị Trâm (bác sĩ, liệt sĩ Đặng Thùy Trâm - PV) chỗ nào?”. Chị Ninh vẫn còn nhớ như in: Chỗ cây cau này, chị mới chặt vì nó rập đất. Hồi đó, chỗ này là chuồng trâu, có một hàng tre. Em và Giá đứng quay cảnh chiếc máy bay sà xuống câu bồ lúa. Chị ra, nói mấy em trốn đi. Em cứ núp dưới chuồng trâu rồi nói: “Tụi em quay phim mà. Nếu trốn đi làm sao quay được...”. Chị nhớ nó bắn pháo, nó thả bom; Trung và Giá vẫn cứ quay phim.

Không xa nhà chị Ninh là hầm bí mật, nơi anh Trung, anh Giá cùng nhiều đồng chí, đồng nghiệp vào ẩn náu khi bị địch phát hiện. Anh Trần Văn Sang, người đang ở căn nhà này, nhớ lại: Hồi đó tui còn nhỏ, tui chui vô hầm luôn. Tới chừng bà già tui chạy; thằng Mỹ vô chia chia cây súng, tui chui ra. Nó tưởng có mấy ông ở trong, bèn lấy súng hất tui qua một bên. Tui quyết định băng qua bờ rào. Nó tưởng anh còn trong hầm, không nghĩ là anh đi rồi...

Anh Trung nhớ từng chi tiết: “Sáng sớm hôm đó, Mỹ đổ quân. Một chiếc máy bay chụp xuống; một thằng tay cầm đại liên, tay cầm lựu đạn kêu VC, VC (Việt cộng). Anh Lý du kích bảo để tui bắn nhưng chưa kịp bắn thì máy bay bốc lên; anh Giá chạy hướng này. Tui bỏ máy quay phim, cột vào gùi đeo lên chạy ra nhưng không còn ai hết. Tôi kêu anh Giá ơi, anh Giá ơi thì 7-8 chiếc trực thăng đổ quân đảo lên đảo xuống. Nó bắn ghê lắm. Tui chạy ra nương. Tháng 10 nên nước lúp xúp. Đến đầu nương, tui nghe tụi Mỹ gọi nhau. Tui bèn quay lại đây thì

Máy quay phim hiệu BOLEX H16 Reflex của nhà báo Nguyễn Trung được trưng bày tại Bảo tàng Báo chí Việt Nam. Ảnh: NGỌC HÂN

nghe tiếng bọn Mỹ nói chuyện. Hết đường, tui lại chạy ra nương ngồi núp. Thằng Mỹ đi qua đi lại rồi ngồi xuống. Tui ngồi trên, nó ngồi dưới, thằng ngồi đây, thằng đứng bên kia.

Phần lớn phim quay ở chiến trường được gửi ra miền Bắc in trắng rồi dựng. Nhiều phim, sau mấy mươi năm tác giả mới được xem.

Ngồi cả ngày đêm, bên kia là lính Mỹ, tui còn ngửi thấy mùi thuốc lá, nghe nó trao đổi với nhau và thấy cả cái họng súng AR 15. Tui rút sẵn trái lựu đạn US, mở chốt giữ trong người. Nếu bọn Mỹ phát hiện, chỉ còn một cách là tui bung lựu đạn ra để không lọt vô tay nó. Minh tan xác đã đành, nhưng mấy thằng Mỹ cũng phải chết!”.

Sau này anh Trung mới biết, chi huy cuộc càn quét hôm ấy đóng ở đây. Do đó nó ở suốt một đêm, đến 3, 4 giờ chiều hôm sau mới chịu rút.

Ai cũng nghĩ anh Trung đã chết trong trận này, nhưng anh may mắn sống sót. Cách chỗ anh Trung ẩn náu không bao xa chính là nơi anh Giá bị địch bắn...

Có một điều anh Trung rất nuôi tiếc là khi Mỹ rút đi, lính Việt Nam Cộng hòa vào tiếp quản nên số phim anh và anh Giá quay rồi cất giấu ở nhà chị Ninh, anh không lấy được. Anh Trung đã chờ đúng 1 tuần để nhờ người tìm kiếm rồi mới trở lại chiến khu...

Những kỷ niệm không thể nào quên

Bấy giờ, Tiểu ban Điện ảnh Khu 5 giao cho hai nhà quay phim Nguyễn Văn Giá và Nguyễn Trung chiếc máy quay phim Bolex của Thụy Sĩ, quay

bằng cơ. Những năm kháng chiến, để quay được một thước phim từ chiếc máy này là rất gian nan, nhưng đối với hai anh cũng như nhiều đồng nghiệp khác, có máy quay là quý lắm rồi.

Không những có máy quay phim, anh Giá còn mang theo chiếc máy ảnh Canon do cơ sở cách mạng ở đồng bằng mua gửi lên. Tháng 3/1970, hai anh Nguyễn Văn Giá và Nguyễn Trung lên đường

từ Quảng Đà về Quảng Ngãi rồi xuống Đức Phổ cùng chiếc máy quay và chiếc máy ảnh, các loại thuốc tráng phim, giấy rọi ảnh...

Một trong những tác phẩm mà nhà quay phim Nguyễn Trung đóng góp những thước phim quý giá chính là bộ phim tài liệu *Giải phóng Nông Sơn Trung Phước*. Hồi đó, không phải nhà quay phim nào cũng biết được đưa con tinh thần của mình ra sao ngay sau khi quay xong. Vì phần lớn phim quay ở chiến trường được gửi ra miền Bắc in trắng rồi dựng. Nhiều phim, sau mấy mươi năm tác giả mới được xem. Riêng bộ phim tài liệu *Giải phóng Nông Sơn Trung Phước*, tác giả quay phim Nguyễn Trung mới xem lần đầu khi trở lại chiến trường xưa, nhờ đồng nghiệp từ Hà Nội tìm kiếm mang vào.

Anh Trung chia sẻ: Xem phim *Giải phóng Nông Sơn Trung Phước*, tôi rất xúc động vì những ký ức cũ. Hồi đó quay xong là đơn vị đóng gói gửi ra Bắc, từ đó đến nay mới được xem lần đầu tiên. Những gian khổ, hiểm nguy của anh em Sư 2 hành quân trong đêm, đến nơi đóng bè cho xe tăng vượt sông, qua khỏi áp mới lên đỉnh núi nằm, chờ nổ súng... cảm động lắm.

Cùng quay bộ phim tài liệu *Giải phóng Nông Sơn Trung Phước* còn có nhà quay phim Trần Ngọc Dân, nguyên Phó Giám đốc Trung tâm Truyền hình Việt Nam tại Phú Yên. Chiến thắng Nông Sơn Trung Phước (18/7/1974) là một trong những chiến công vang trên mặt trận Quảng Đà. Và để có được những thước phim tài liệu vô giá về chiến công này, những nhà quay phim của Điện ảnh Khu 5 phải bám sát mũi tiến công của bộ đội.

“Và lúa lại lên xanh”

Nhà quay phim Nguyễn Trung sinh năm 1945 tại Bình Định. Chín tuổi, anh đã theo cha tập kết ra Bắc. Anh quen nhà quay phim Nguyễn Văn Giá từ lúc anh còn là lái xe cho Xưởng phim Tài liệu Trung ương. Sau ngày anh Giá đi B, anh theo học lớp quay phim 2 năm rồi vào chiến trường từ cuối năm 1969. Đầu năm 1970, anh và anh Giá gặp nhau giữa chiến trường, mừng vui khôn xiết.

Anh Trung kể lại: Anh Giá không nghĩ rằng tôi lại là đồng nghiệp của anh giữa chiến trường Khu 5 ác liệt. Khi chúng tôi gặp nhau, những cảm xúc không thể nói nên lời. Tôi thầm nghĩ: Làm sao để cùng nhau ghi lại được nhiều thước phim quý giá về sự anh dũng của quân và dân Khu 5 để gửi ra trung ương.

Sau năm 1975, Tiểu ban Điện ảnh Khu 5 giải thể, anh Trung xin về quê nhà, công tác tại Đài Phát thanh và Truyền hình Bình Định cho đến ngày nghỉ hưu.

Lúc mới ở rừng về, gặp lại người thân, đồng chí, đồng nghiệp với niềm vui đoàn viên, rồi cuốn vào công việc mới, anh không nghĩ đến chiếc máy quay phim - một kỷ vật thiêng liêng của anh và nhà quay phim, liệt sĩ Nguyễn Văn Giá.

Rồi những chuyến công tác về Khu 5, hình ảnh những người dân đã từng nhường cơm xé áo cho anh, cho anh Giá lại ùa về trong anh. Chiếc máy quay phim của hai anh như một “nhà chép sử” bằng hình ảnh... Giờ đây, chiếc máy ấy được trưng bày trang trọng tại phòng truyền thống Đài Phát thanh và Truyền hình Bình Định.

50 năm. Chiến tranh đã lùi xa. Giờ đây, anh Trung khó trở lại chiến trường xưa vì tuổi già, bệnh tật. Nhưng qua truyền thông, qua người con nối nghiệp anh đang công tác tại Đài Phát thanh và Truyền hình Bình Định, anh vui vì mảnh đất Phổ Cường đã hoàn toàn khác xưa.

Và lúa lại lên xanh

Tại nơi người ta nghe thấy tiếng gào thét.

Lúa hứa hẹn mùa thu hoạch đang tới...

(Thơ của Frederic Whitehurst)

Có một Phú Yên như thế!

NGUYỄN VĂN NHẬT THÀNH

Nhắc đến Phú Yên, người ta thường nhớ đến hình ảnh một vùng đất hiền hòa, nơi biển xanh hòa quyện với những dãy núi trập trùng, nơi nắng gió miền Trung khắc nghiệt nhưng lại nuôi dưỡng những con người nghĩa tình. Và hôm nay, khi Phú Yên bước vào cột mốc 50 năm giải phóng, lòng người không khỏi bồi hồi khi nhìn lại chặng đường dài gian truân nhưng cũng đầy tự hào.

50 năm trước, vào ngày 1/4/1975, Phú Yên chính thức giải phóng sau những tháng năm đấu tranh kiên cường. Cuộc chiến ấy đã để lại biết bao mất mát, nhưng cũng hun đúc tinh thần bất khuất, lòng yêu nước của bao thế hệ người dân nơi đây. Từ những năm tháng bom đạn, Phú Yên đã đứng dậy, tái thiết và phát triển mạnh mẽ, trở thành một vùng đất tươi đẹp và trù phú như ngày nay.

Nhắc đến Phú Yên là nhắc đến những địa danh lịch sử như Vũng Rô - bến cảng huyền thoại gắn liền với những con tàu Không số của Đoàn 125 Hải quân trong cuộc kháng chiến chống Mỹ, cứu nước. Những năm tháng hào hùng ấy vẫn còn in sâu trong ký ức của những người lính năm xưa và trở thành niềm tự hào cho bao thế hệ sau.

50 năm qua, Phú Yên đã có những bước chuyển mình đáng kể. Từ một tỉnh nghèo còn nhiều khó khăn, Phú

Yên ngày nay đã và đang phát triển mạnh mẽ trên nhiều lĩnh vực, từ kinh tế, văn hóa đến du lịch và đời sống xã hội. Những cánh đồng lúa bạt ngàn, những bãi biển hoang sơ ngày nào giờ đã trở thành những khu du lịch nổi tiếng, thu hút du khách khắp nơi. Những địa danh như gành Đá Đĩa, Bãi Môn - Mũi Điện, vịnh Xuân Đài hay Hòn Yến ngày càng được biết đến rộng rãi, trở thành niềm tự hào của du lịch Phú Yên. Không chỉ có cảnh đẹp, Phú Yên còn phát triển mạnh về kinh tế biển, nông nghiệp công nghệ cao, công nghiệp chế biến và năng lượng tái tạo. Hệ thống giao thông ngày càng hoàn thiện với các tuyến quốc lộ, đường sắt, cảng biển và sân bay Tuy Hòa giúp kết nối Phú Yên với cả nước và thế giới.

Nhưng có lẽ, điều đáng tự hào nhất chính là sự thay đổi trong đời sống của người dân. Những con đường làng ngày càng khang trang, những ngôi trường, bệnh viện, công trình văn hóa mọc lên, mang lại cuộc sống tốt đẹp hơn cho mọi người. Người dân Phú Yên hôm nay không chỉ sống dựa vào nông nghiệp mà còn biết làm du lịch, phát triển kinh tế theo hướng bền vững, đổi mới tư duy để hòa nhập với thời đại.

Nếu ai đó hỏi điều gì làm nên nét đẹp riêng của Phú Yên, thì có lẽ đó chính là con người nơi đây - những con người chân chất, hiền hòa nhưng đầy nghị lực. Phú Yên không chỉ có

Có một Phú Yên như thế - một Phú Yên của những con người giản dị mà kiên trung. Ảnh: NGỌC THẮNG

50 năm giải phóng, một hành trình đầy ý nghĩa. Nhìn lại quá khứ để tự hào, hướng về tương lai với niềm tin, Phú Yên hôm nay đang viết tiếp những trang sử mới, rực rỡ hơn, tươi đẹp hơn.

những bãi biển xanh, những cánh đồng lúa vàng mà còn có những câu chuyện về sự cần cù, chịu thương chịu khó của những người dân quê mộc mạc. Người Phú Yên hiền lành, mến khách, sẵn sàng giúp đỡ nhau trong lúc khó khăn. Đặc biệt, dù đi đâu, làm gì, những người con Phú Yên vẫn luôn nhớ về quê hương, vẫn giữ gìn những giá trị truyền thống, từ những món ăn dân dã như cơm gà Phú Yên, cháo hàu, bánh canh hẹ... đến những câu hò bá trạo, bài chòi đậm đà bản sắc miền Trung.

Có một Phú Yên như thế - một Phú Yên của những con người giản dị mà kiên trung, một Phú Yên của những ký ức lịch sử hào hùng và những khát vọng vươn lên không ngừng. Nơi mà

ai đi xa cũng nhớ về, ai một lần ghé thăm đều lưu luyến chẳng muốn rời.

Bước vào giai đoạn mới, Phú Yên đứng trước nhiều cơ hội và thách thức. Với lợi thế thiên nhiên ưu đãi, chiến lược phát triển hợp lý cùng sự đồng lòng của chính quyền và Nhân dân, Phú Yên đang dần trở thành một điểm sáng của khu vực duyên hải Nam Trung Bộ. Chặng đường phía trước còn nhiều thử thách, nhưng với truyền thống kiên cường, bất khuất cùng tinh thần đổi mới, Phú Yên chắc chắn sẽ tiếp tục vươn xa, trở thành một điểm đến hấp dẫn, một vùng đất đáng sống và là niềm tự hào của những người con xa quê.

50 năm giải phóng, một hành trình đầy ý nghĩa. Nhìn lại quá khứ để tự hào, hướng về tương lai với niềm tin, Phú Yên hôm nay đang viết tiếp những trang sử mới, rực rỡ hơn, tươi đẹp hơn.

Và có một Phú Yên như thế - một Phú Yên đang vươn mình mạnh mẽ, vững vàng trên con đường phát triển! □

Hoa xoài

MAI HOÀNG

Độ giữa tháng ba là hoa xoài nở. Chúng đua nhau nở chi chít, trắng xóa, bao trùm khắp cả không gian. Từ xa nhìn lại, cây xoài như một bông hoa khổng lồ; hàng ngàn bông hoa là hàng ngàn chiếc cúc nhỏ bé xiu, tất cả bung biêng lung linh trong nắng tháng ba ngọt ngào.

Những chú chích chòe, sáo sậu, sáo đen, chào mào về đậu trên cây xoài râm rạn hót từ sáng sớm tinh mơ cho tới chiều muộn. Hình như chúng đang thưởng thức những bông hoa xoài xinh đẹp? Chúng gọi nhau, trò chuyện làm cảnh xoài xao động, kéo theo những bông hoa xoài rung rinh, có một vài bông giật mình khẽ rơi xuống đất.

Hoa xoài bé xiu xiu, nhỏ hơn cả chiếc cúc áo trẻ con. Chúng khoác lên mình một màu trắng ngà nhẹ nhàng vắt cái nắng ban sớm dịu ngọt. Không mọc riêng rẽ mà đầy ắp thành từng chùm, từng chùm như thể biết rằng chỉ đoàn kết với nhau như vậy chúng mới trở nên thật kiêu hãnh. Thêm giọt sương đêm qua còn ngái ngủ đọng trên hoa xoài, ánh nắng thức dậy xuyên qua khiến cho hoa xoài càng thêm lộng lẫy. Mấy chú ong mặc dù bận công đui hút từng giọt mật thơm nhụy hoa xoài thì thoảng cũng dừng chân ngó nghiêng một lúc.

Hoa xoài cũng có cả hoa đực và hoa cái. Nếu tinh ý sẽ thấy hoa đực là những bông hoa có nụ hoa bật thành từng chùm trên kẽ lá, rồi chĩa lên trời cao. Còn hoa cái dường

như lại e dè, chúm chím và khiêm nhường hơn. Chúng nằm sát cạnh kẽ lá kể bên bông hoa đực vờ như cần được chở che và nâng niu mang thuộc tính của "phái nữ". Chỉ cần một cơn gió nhẹ lướt qua là chúng xao động. Những bông hoa chạm vào nhau, cánh hoa đong đưa thật đẹp.

Hoa xoài còn là kỷ niệm ấu thơ ngọt ngào của trẻ con. Những đứa trẻ ham chơi, trốn bố mẹ không ngủ trưa, quần quanh dưới gốc cây xoài để chơi những trò chơi dân gian. Hoa xoài mừng vui với cái thời bọn trẻ chưa được tiếp xúc với công nghệ hiện đại. Vì thế, suốt cả mùa hoa, lúc nào bên gốc xoài cũng rộn ràng những tiếng cười nói khúc khích.

Hoa xoài thoảng hương thơm dễ chịu. Dân dã và thật gần gũi. Không nồng nàn như hoa hồng, hoa huệ mà thanh tao dịu dịu tựa như hương của quê hương xứ sở. Tất cả đã sẵn sàng đợi chờ trong đêm len vào giấc ngủ, hòa vào không gian tĩnh mịch của tiếng đé kêu rích rích, hương hoa xoài lan tỏa, bay xa...

Tháng ba nào hoa xoài cũng nở, cũng dịu dàng đắm thắm với một màu trắng ngà và hương thơm thoảng thoảng. Muốn đời hoa vẫn thế, vẫn gọi chim chóc về tụ họp riu rạn suốt cả tháng ba, gọi những chú ong công đui hút mật cho đời những giọt mật thơm. Hoa rụng sau đó sẽ tiếp nối một vòng đời của những trái xoài nặng trĩu... Hết tháng ba này, hoa xoài lại hẹn mùa tháng ba năm sau quay lại... □

Tuy Hòa vội vội chút duyên

Nghe biển thờ chiều Phú Yên đầy sóng
Khách lãng du mơ tình ngỡ ngàng

Ta vội vội qua nhau
Bóng vàng thu khuất dạng
Anh se sắt thờ dài sửa soạn nỗi đa mang

VŨ THANH THỦY

TP Tuy Hòa nhìn từ trên cao. Ảnh: NGỌC THẮNG

Sức trẻ tháng ba

MAI THỊ TRÚC

Với tôi, tháng ba bao giờ cũng là một tháng đặc biệt trong năm. Tháng có màu áo xanh tình nguyện ngập tràn, khắp mọi miền Tổ quốc đâu đâu cũng rộn ràng không khí ra quân. Mỗi lần nhắc lại kỷ niệm, tôi như được sống lại với những tháng ngày thanh xuân tươi đẹp, được khoác lên người màu áo xanh tình nguyện thân thương.

Tôi đến với hoạt động tình nguyện từ ngày còn là học sinh trường làng, theo các anh chị trong thôn tới trao những phần quà động viên cho các cụ già, người khuyết tật, neo đơn. Những phần quà được các nhà hảo tâm đóng góp, giúp đỡ. Mỗi lần được đi hỗ trợ cùng các anh chị, tôi vui và thích thú vô cùng. Thời gian trôi đi, tôi trở thành một thành viên chính thức của đoàn tình nguyện lúc nào không hay. Và mỗi tháng ba về, mỗi lần ra quân chiến dịch tình nguyện, tôi lại xông xáo tham gia cùng mọi người.

Khi được khoác lên người chiếc áo xanh tình nguyện, tôi như được tiếp thêm sức mạnh. Đôi lúc nghĩ lại, tôi không thể nào tin được vào chính mình, một nữ sinh vốn vụng 40kg mà lại có sức khỏe dẻo dai đến như vậy. Là một đứa rất ít khi làm việc nặng vậy mà vào mỗi đợt tình nguyện, tôi dám mưa, phơi nắng cả ngày, làm những công việc nặng phải dùng sức sườn sẽ mà không bị ốm. Tôi đã trải qua không biết bao nhiêu là vị trí, công việc trong những lần đi tình nguyện.

Đó là những ngày cùng mọi người trong đoàn đi nạo vét kênh mương, khai thông thủy lợi. Tôi nhớ tiếng lội nước bì bõm, bùn sinh bắn tung tóe khắp cả mặt, trông ai nấy như một chú hề, nhìn mặt không nhìn được cười. Ban đầu theo dự định, con kênh phải đến hai ngày mới nạo vét xong, ấy thế mà mỗi người một tay, chung sức, từng đoạn kênh được thông bùn, cỏ dại, rác thải vớt lên sạch sẽ chỉ trong một ngày là xong. Làm xong ai cũng tưởng tượng tới cảnh ít ngày tới, khi mùa vụ nước

từ thượng nguồn chảy về mang theo bao nhiêu sự mát lành, bà con vui mừng hơn hờ chuẩn bị cho vụ cấy, trông trọt thì đều sung sướng trong lòng.

Đó là những ngày phơi nắng, vận chuyển từng viên gạch, hòn đá từ tận dưới chân đồi lên giữa cheo leo đồi để dựng lại nhà cho một cụ già neo đơn. Chân tay lúc đó ai cũng mỏi nhừ, mồ hôi ướt đầm tấm áo xanh rịn vào người, chiếc mũ tai bèo cũng không che nổi cái nắng gắt gông vùng cao. Mọi người động viên nhau, cố lên một chút nữa thôi thì mái nhà của cụ được lợp xong, rồi mai đây mưa nắng, cụ không phải chịu cảnh “màn trời chiếu đất” nữa.

Đó là những ngày “dùng cảm” dùng lớp để dạy cho các em học sinh, bởi bản thân chưa một lần đứng trên bục giảng dạy học, cũng không theo học ngành sư phạm. Trước khi đến lớp, tôi chuẩn bị giáo án kỹ càng nhưng khi vào thực tế lại “cháy” giáo án. Nhưng không sao hết, cả “cô giáo” và học trò đều vui vẻ. Nhìn đám trẻ nhỏ thơ ngây, với ánh mắt trong veo, tôi mong rằng sẽ có nhiều lần đứng lớp như thế này hơn nữa.

Đó là những ngày cùng ăn, cùng ở, cùng làm với mọi người, tạo thành một gia đình nhỏ ấm áp. Lớp thanh niên chúng tôi tự hào vì sự đoàn kết, sống giản dị, lặng thầm san sẻ sức trẻ của mình tới mọi người. Hạnh phúc của chúng tôi là được thấy những nụ cười của những hoàn cảnh khó khăn khi nhận được sự trợ giúp của thanh niên tình nguyện. Và sau nụ cười đó, tôi tin họ sẽ có thêm niềm tin, nghị lực để sống tốt.

Nghĩ về quá khứ, thời thanh xuân, tôi thấy mình đã có một khoảng thời gian lấp lánh, tươi đẹp. Tôi sẽ tiếp tục dùng sức trẻ của mình, góp phần lan tỏa hoạt động tình nguyện tới mọi người xung quanh. Bởi tôi biết vẫn còn nhiều mảnh đời bất hạnh, hoàn cảnh khó khăn đang cần sự chung tay giúp đỡ của xã hội. □

PHONG NIÊN

Lắng nghe âm thanh tiếng kèn đá, ta sao có thể gọi đá là vật vô tri vô giác? Ngắm nhìn dáng hình ngọn Thạch Bi sơn, ta chợt hỏi, đâu chỉ con người mới có số phận? Khi những sản phẩm của tạo hóa ấy đặt đúng chỗ của nó thì “thời kỳ đồ đá” đâu chỉ là sự lạc hậu về kỹ thuật?

Trên dải đất Phú Yên này, ở đâu có đá là ở đó có truyền thuyết, có điểm tựa để ta vững bước hướng về tương lai...

Từ tác phẩm của tạo hóa

Núi Đá Bia (xã Hòa Xuân Nam, TX Đông Hòa) tên chữ Hán là Thạch Bi Sơn. Cách gọi này có nguồn gốc từ một huyền sử cho rằng: Năm Tân Mão 1471, khi vua Lê Thánh Tông thống lĩnh cuộc Nam chinh mở mang bờ cõi, có dừng chân ở đây khắc chữ vào đá để phân định ranh giới giữa Đại Việt và Chiêm Thành. Việc nhà vua có khắc chữ hay không, người dân Phú Yên vẫn xem đó như một truyền thuyết, vừa tôn vinh, vừa tỏ lòng tri ân đối với công trạng của tiền nhân, đặc biệt là đối với vua Lê Thánh Tông.

Trong lời căn dặn người con kế nghiệp là Nguyễn Phúc Nguyên trước lúc lâm chung (năm 1613), chúa tiên Nguyễn Hoàng khẳng định tầm quan trọng và tiềm lực của vùng đất Đàng Trong, đã đề cập đến Đá Bia rằng: *Đất Thuận Quảng phía Bắc có Hoàng Sơn và Linh Giang hiểm trở, phía Nam có Hải Vân Sơn và Thạch Bi Sơn vững bền, núi sẵn vàng sắt, biển nhiều cá muối, thật là đất dụng võ của người anh hùng...*

Đá Bia là cột mốc quan trọng trong việc phân định ranh giới các vùng lãnh thổ qua nhiều giai đoạn lịch sử; một trong ba biểu tượng của xứ Đàng Trong, là: Nam Thiên đệ nhất trụ, phong vũ biểu, là biểu tượng trong đời sống tinh thần của người dân Phú Yên.

Cộng đồng người Chăm xưa còn xem Đá Bia là ngọn núi thiêng - một linga đáng đại sơn thần, ứng với một yony là Vũng Rô nằm ngay dưới chân núi.

Khi đến vùng biển An Ninh Đông (huyện Tuy An), nhìn gành Đá Đĩa, mọi người hết sức ngỡ ngàng trước sự xếp đặt của tạo hóa. Mỗi bình minh ngày mới, những tay máy từ nhiều vùng miền đất nước lại đến đây để được thăng hoa trong cảm xúc cùng những khoảnh khắc của đá, của sóng biển, mà không một khoảnh khắc nào có sự lặp lại. Lý giải của các nhà khoa học: gành Đá Đĩa là nham thạch núi lửa phun trào, gặp nước biển lạnh đột ngột tạo nên hiện tượng này cách nay trên 200 triệu năm. Gành Đá Đĩa đã được Bộ VH-TT&DL công nhận là danh thắng cấp quốc gia đặc biệt. Thế giới chỉ có một vài gành đá tương tự, nhưng quy mô nhỏ hơn gành Đá Đĩa rất nhiều.

Đến tác phẩm của con người

Không xa gành Đá Đĩa có một xóm nhỏ mà đến đây, chúng ta như lạc vào thế giới của đá. Ấn tượng đầu tiên đối với nhiều người có lẽ là những bức tường rào, bậc tam cấp, lối đi đều làm bằng đá. Ông Phạm Ngọc Anh là một trong những thợ xếp đá ở thôn Phú Hạnh, xã An Ninh Đông. Khi mới 5-6 tuổi, ông đã cảm nhận được

Nhiều hoạt động trong lễ hội Chiến thắng Như Nguyệt

Lễ hội Chiến thắng Như Nguyệt xuân Ất Ty 2025 vừa diễn ra trong 3 ngày, tại quần thể di tích đền thờ Thái úy Lý Thường Kiệt ở xã Tam Giang, huyện Yên Phong, tỉnh Bắc Ninh. Lễ khai mạc lễ hội được tổ chức tại đền thờ Lý Thường Kiệt. Lễ hội gắn liền với chiến thắng oai hùng của quân dân nhà Lý trước quân Tống năm 1077 trên phòng tuyến sông Như Nguyệt (sông Cầu ngày nay).

Tương truyền, bài thơ bát hủ *Nam quốc sơn hà* của Lý Thường Kiệt đã vang lên trong một ngôi đền để khích lệ tinh thần quân sĩ Đại Việt trong bối cảnh cuộc chiến còn đang ở thế giằng co trên phòng tuyến sông Như Nguyệt. Bài thơ đã đi vào lịch sử như một bản Tuyên ngôn độc lập đầu tiên của dân tộc Việt Nam.

Năm nay, lễ hội được tổ chức với nhiều nghi lễ trang trọng cùng các hoạt động phong phú, như: lễ rước sắc; dâng hương; trống hội; hát dân ca quan họ

Lễ hội Chiến thắng Như Nguyệt. Nguồn: NLD

trên thuyền; trưng bày, giới thiệu các sản phẩm làng nghề truyền thống, quảng bá du lịch, giới thiệu về lịch sử, văn hóa vùng đất Yên Phong.

Lễ hội Chiến thắng Như Nguyệt là dịp tri ân công lao các bậc tiền nhân, khơi dậy tinh thần tôn kính tổ tiên, đạo lý uống nước nhớ nguồn; đồng thời cầu cho mưa thuận gió hòa, mùa màng tươi tốt, muôn nhà được mạnh khỏe, bình an, yên vui, hạnh phúc.

(Theo NLD)

Nam Hải chi mộ tại Sông Cầu, Phú Yên. Ảnh: PHONG NIÊN

Nguyên Phó Chủ tịch nước Nguyễn Thị Bình (giữa) và TS Katherine Marin, nguyên Trưởng đại diện UNESCO tại Việt Nam, trong lần về Phú Yên gõ thử và nghe âm thanh đàn đá, kèn đá Tuy An.

Ảnh: TRẦN QUỚI

Hỏi chuyện cùng đá

cuộc sống của mình không tách rời với đá. Lớn lên, ông tập tễnh vào nghề, đúng 20 tuổi, ông mới bắt đầu hành nghề - theo một quy định bất thành văn của những người thợ xếp đá ở đây.

Đá xếp thành tường rào, đá chồng lên thành vách trong chuồng trại gia súc, đá lát sân nhà, đá làm ấm mộ ông bà phía sau nhà. Bên giếng đá xưa, những đứa trẻ ở Phú Hạnh được tắm gội bằng dòng nước mát lạnh...

Độc đáo nhất ở xóm đá Phú Hạnh có lẽ là những chuồng bò có tường bao quanh bằng đá. Ngoài việc tiện lợi, vững chãi, chuồng bò có tường bằng đá khá mát mẻ trong mùa hè, ấm áp trong mùa đông gió bắc, giúp gia súc ít bệnh tật. Khi thức ăn công nghiệp dành cho chăn nuôi xuất hiện tại nhiều làng quê, thức ăn cho gia súc ở đây vẫn còn chế biến từ những chiếc bếp xếp bằng đá...

Lặng lẽ mà thủy chung, vô tri mà nghĩa tình, đá gắn bó trọn đời với người dân Phú Hạnh. Ở cuối thôn, những ngôi mộ đá thấp thoáng trong chân ruộng thổ, vườn nhà như đoạn cuối hành trình giữa đá và người.

Di sản văn hóa đá ở Phú Yên chính là sự kết hợp hài hòa các yếu tố tự nhiên, nhân tạo và lịch sử - văn hóa.

Nằm cách không xa TP Tuy Hòa, về hướng đông bắc núi Chóp Chài, những giếng đá cổ ở đây lại cho ta những thông điệp quý giá về vùng đất Phú Yên xưa.

Xóm Vườn thuộc thôn Xuân Dục (xã An Phú, TP Tuy Hòa) là nơi có mật độ giếng cổ dày đặc. Xóm Vườn nằm dưới chân Hòn Tháp - một phế tích Chăm-pa cách không xa tháp Nhạn Tuy Hòa. Đứng ở Hòn Tháp, từ trong thanh âm vọng về của đá, chúng ta có thể hình dung bước chân ông cha một thời đi mở đất mà cửa biển Long Thủy là một điểm dừng chân trên con đường đi về phương Nam. Xưa, xóm Vườn là vùng trồng trầu cau nổi tiếng của Phú Yên. Trầu cau ở đây ngon có lẽ một phần nhờ dòng nước mát lạnh quanh năm từ những giếng đá cổ. ThS Nguyễn Hoài Sơn, người có nhiều năm gắn liền với những nghiên cứu về văn hóa đá ở Phú Yên, cho rằng: Rất có thể xóm Vườn là một điểm dừng chân của những đoàn ghe bầu trên con đường Nam tiến.

Chỉ riêng một khu vườn rộng chừng 2.000m² đã có trên 10 giếng đá cổ. Giếng chỉ xếp đá một đoạn từ khoảng giữa độ sâu lên đến miệng giếng, bởi bên dưới là lớp đá cứng, độ ổn định cao, không cần dùng đá để ken thành giếng. Nhiều giếng được đào rộng ở phần đáy để nguồn mạch ngầm thêm mạnh. Đây là một sự sáng tạo độc đáo trong kỹ thuật đào giếng của người xưa.

Việc tìm ra nguồn nước ngọt ven biển là hết sức khó khăn. Vậy mà ở xã Xuân Cảnh (TX Sông Cầu) lại có đến 3 giếng đá cổ. Trong đó có một giếng vuông, xếp hoàn toàn bằng đá ong. Đây là hình thức giếng đào khá độc đáo, ít thấy xuất hiện trong cộng đồng người Việt ở Phú Yên xưa. Đằm, vịnh cho người dân Sông Cầu hương vị mặn mòi của biển. Chất lọc trong từng lớp đá, dòng nước ngọt ngào lại được

người dân vùng biển Sông Cầu xem như một tài sản vô cùng quý giá. Nếu lấy lịch sử hình thành làng xóm làm cột mốc, những giếng đá cổ ở Xuân Cảnh đã có tuổi trên 250 năm.

Và những nhạc cụ độc đáo

Rời những làng mạc ven biển, chúng tôi ngược sông Cái tìm về vùng đất bán sơn địa An Nghiệp, quê hương của bộ đàn đá Tuy An được phát hiện năm 1982. Nơi phát hiện bộ đàn đá Tuy An là hòn Núi Một, vùng 11 xã An Nghiệp, không xa nơi cất tiếng khóc chào đời của hai anh em nhạc sĩ Nhật Lai, nhà thơ Nguyễn Mỹ (vùng 10). Sau một thời gian nghiên cứu, Viện Văn hóa Nghệ thuật Việt Nam đã kết luận: 6 thanh đá phát hiện tại Núi Một không phải là đá kêu mà đích thực là một bộ đàn đá hoàn chỉnh, có niên đại nằm trong khoảng nửa đầu thiên niên kỷ thứ nhất trước Công nguyên và là một trong bảy bộ đàn đá được phát hiện trên cả nước tính đến thời điểm phát hiện.

Đá là chất liệu đầu tiên mà con người dùng để tác tạo ra công cụ lao động. Không chỉ dừng lại ở đó, trên vùng đất Phú Yên, người xưa còn sáng tạo ra nhiều nhạc cụ bằng đá phục vụ đời sống tâm linh, tín ngưỡng và văn hóa tinh thần. Tiêu biểu nhất là cặp kèn đá (nhà nghiên cứu Trần Quang Hải gọi là tù và đá) - một báu vật quốc gia, một nhạc cụ cổ xưa vẫn còn nhiều điều bí ẩn.

Kèn đá, ốc hiệu, cóc đá, tù và đá - những tên gọi khác nhau của hiện vật bằng đá khi thổi phát ra âm thanh, được phát hiện cũng tại huyện Tuy An chỉ 2 năm sau khi phát hiện bộ đàn đá Tuy An, thu hút sự quan tâm đặc biệt của các nhà khoa học trong và ngoài nước.

Các nghiên cứu từ nhiều phương diện đã đủ căn cứ khẳng định: kèn đá chính là sản phẩm do con người tác tạo nên. Đó là những cư dân thuần thực kỹ thuật chế tác đá, không có sự tác động nào của thần linh hay tự nhiên. Trên cơ sở đó, các nhà khoa học đề xuất gọi nhạc cụ được phát hiện này là kèn đá Tuy An. Còn nhà nghiên cứu Trần Quang Hải, một chuyên gia về văn hóa dân tộc thì cho rằng nó là tù và đá, rất giống với tù và đá của cư dân Philippines. Theo ông, nếu Việt Nam đề cử, rất có thể sẽ được UNESCO công nhận là di sản vật thể của nhân loại.

Di sản văn hóa đá ở Phú Yên chính là sự kết hợp hài hòa các yếu tố tự nhiên, nhân tạo và lịch sử - văn hóa. Bức tranh về di sản văn hóa đá Phú Yên cho thấy: Chủ nhân vùng đất này chính là những cư dân nông nghiệp với riu đá và những dụng cụ bằng đá đã phát hiện được. Di sản văn hóa đá ở Phú Yên không chỉ gồm những gì hiện hữu mà còn là những truyền thuyết, huyền thoại về đá, là lời ăn tiếng nói của người dân xứ Nẫu, có chủ đề bao quát nhiều lĩnh vực đời sống nhân dân, từ nội dung liên quan đến các địa danh, những biến đổi của thời tiết đến những lời khuyên răn, giáo dục... Để rồi, dù có đi đâu về đâu, mỗi lần về lại quê mình, ngẩng đầu lên nhìn ngọn Thạch Bi Sơn cao ngất, người dân Phú Yên lại hoan hỉ với cuộc tìm kiếm của Ông Bia - Bà Bia trong mờ sương, lại nghe văng lên câu ca:

Chiều chiều mây phủ Đá Bia

Đá Bia mây phủ chị kia mắt chồng... □

Tổ quốc

PHAN XUÂN LUẬT

*Cà Mau
Biển đất trời là một
Những cây đước
Như bàn chân Việt
Cắm về phương Nam
Cắm vào thời gian
Nên hình Tổ quốc*

*Về Cà Mau
Nghe câu vọng cổ rất dài
Vọng cổ hương
Trăm năm, nghìn năm
Còn ngân
Chưa dứt...*

*Về Cà Mau
Nghe chuyện cọp
Cọp làm Hương Cà
Cọp với cá với chim với người với biển
với trời với mammals với đước
Giữ đất
Lập làng
Mở nước*

*Về Cà Mau
Mở toang lồng ngực
Ào ạt sóng
Ào ạt gió
Thổi tự hồng hoang
Thổi hào sáng
Thổi kiên nhẫn
Mênh mang
Rộng dài
Tổ quốc.*

Bâng khuâng tháng ba

ĐẶNG VĂN THƠM

*Giờ tháng ba mưa lạnh mặt hồ
Ta chưa về con nước bơ vơ
Nàng Bân e ấp trong chiều muộn
Vạt áo lãng du bằng bạc mây trời*

*Hoa gạo đang thì rộ giữa mùa trăng
Tháng ba ơi, còn đó duyên rằm
Lấp lững câu thơ chùng rết mướt
Ta về tìm lại thuở mười lăm*

*Chút bâng khuâng ngày xưa về đâu
Sao để lòng ai trắng bề dâu
Tháng ba gửi gắm dòng tâm sự
Hoàng hôn theo mỗi bước qua cầu*

*Ngày xưa in tóc ngắn tháng ba
Gót tung tăng đôi cánh tay ngà
Mới hay tình cũng len vào mộng
Hạnh phúc ngọt ngào, ôm cả tháng ba!*

SƠN TRẦN

Kỷ vật

tìm lại

Minh họa: PV

Chuyến xe buýt trung chuyển hành khách từ sân bay về đến thành phố đã hơn bảy giờ tối. Trong số hơn mười người xuống ở trạm cuối có một người đàn ông ngoại quốc, dáng cao to, tóc và da đều trắng, trông còn khỏe mạnh.

Có lẽ do quá muộn nên người đàn ông tỏ ra nôn nóng, hỏi đường đến công ty lễ hành ngay. Lúc làm thủ tục cho hành trình tham quan của mình, ông thành thật chia sẻ rằng ông tên Mike, từng là lính tham chiến ở Việt Nam với tư cách là phóng viên chiến trường. Vừa nói ông vừa vỗ tay vào chiếc túi đựng máy ảnh bên hông như tạo thêm niềm tin cho người đối diện. Mai Hiền, cô gái mới tốt nghiệp đại học ngành Du lịch nhiệt tình hướng dẫn cho Mike. Cô có gương mặt tròn, phúc hậu, nụ cười tươi, đặc biệt là cặp mắt ngời sáng, đầy tự tin. Mike đôi lần phải thốt lên “good good” khen ngợi trước những cử chỉ thân thiện của cô hướng dẫn viên trẻ này.

Hôm sau, Mai Hiền cùng Mike đón taxi hướng về một vùng biển. Con đường dẫn họ đến với một làng nghèo từng đi vào lịch sử bởi cuộc thảm sát đầy đau thương, cũng là quê hương của Mai Hiền nay đã thay đổi nhiều, được trải nhựa, thẳng tắp và rộng rãi. Mai Hiền ra hiệu cho lái xe rẽ sang con đường mới mở chạy dọc bờ sông. Buổi sáng trong lành, gió từng đợt phả tràn, miên man. Bãi cỏ, vòm hoa còn ướt sương, long lanh dưới nắng sớm. Đường rộng, xe bon bon, lòng đầy khoan khoái. Mai Hiền nhìn ra ngoài cửa sổ. Một bên là dòng sông uốn lượn. Một bên là những ngôi nhà mới xây, khang trang. Những giàn hoa đủ sắc màu nối tiếp, đầy sức sống. Cô lặng lẽ nhìn khung cảnh lần lượt vút qua, bỏ lại đằng sau. Ánh mắt cô ngời lên đầy tự hào. Mike thì đôi lúc tròn mắt ngạc nhiên trước vùng đất chết xưa kia nay đã khoác lên một màu xanh yên bình, no ấm. Cảnh cũ tang thương dường như chỉ còn trong tiềm thức của ông thi phú. Ông quay qua hỏi Mai Hiền, giọng đầy phấn chấn. Mai Hiền nở nụ cười nhẹ, ngầm bảo rằng mọi hệ lụy của chiến tranh không giết được niềm hy vọng, từ trong mát mát, người dân đất nước tôi đã kiên cường đứng lên, làm lại cuộc đời.

Họ thoải mái trao đổi với nhau bằng tiếng Anh, khiến anh lái xe không hiểu gì nhưng cũng cười phụ họa khi thấy hai người vui vẻ.

***

Mike đã mất một khoảng thời gian dài để lấy lại sự bình an trong tâm hồn, yên ổn với cuộc sống hiện tại. Sau khi giải ngũ trở về nước, ông từng sống trong dằn vặt, lo âu. Ông bị chứng mất ngủ hành hạ. Nhiều đêm giật mình ú ớ, đầy mộng mị. Họng sừng, mũi lê, máu và ánh mắt

căm thù... như những thước phim quay chậm cứ hiện về trong mỗi giấc mơ. Vợ Mike có lần còn khuyên chồng đến gặp bác sĩ tâm lý khi thấy ông thất thần, trốn chạy mỗi lần nghe tiếng máy bay bay lướt ngang đầu. Tịnh tâm, ông lắc đầu xua đi nỗi sợ rồi kể cho vợ nghe những gì đã từng diễn ra.

Đó là một buổi sáng cuối mùa xuân, cách nay trên năm mươi năm, tiết trời hanh hao, băng bạc mây trắng. Cuộc sống người dân đang yên bình như vốn dĩ bỗng chốc bị đảo lộn bởi đám mây xám xịt của sự tàn ác phủ xuống bao trùm. Đồng đội ông đã thực thi mệnh lệnh của cấp trên một cách máy móc để rồi giờ đây nhiều người còn sống, phải chịu nỗi ám ảnh, giày vò, đau đớn. Ông nhớ lại, đơn vị ông như những kẻ khát máu đã lùng sục khắp làng, xả súng vào bất cứ ngôi nhà nào mà họ trông thấy. Những người dân ra đồng sớm thì may mắn thoát chết. Còn lại thì chung số phận. Hình ảnh những người dân vô tội bị bắn chết cứ ám ảnh tâm trí ông. Ông đã thu vào máy ảnh, để làm gì cũng không biết nữa, những bức hình đầy máu và sự khiếp sợ. Để rồi nửa thế kỷ đã qua, ông già hơn bảy mươi tuổi vẫn luôn

sống trong sự giày vò, mặc cảm tội lỗi và luôn ước ao được trở về ngôi làng nơi xa xôi ấy. Đồng đội ông, có người cũng đã trở lại, họ được sám hối, trút bớt gánh nặng mặc cảm tội ác trong quá khứ.

***

Đối với Mai Hiền, cô được nghe mẹ kể lại cuộc thảm sát kinh hoàng sáng hôm ấy. Cả làng chỉ còn hơn chục người sống sót. Di Ba và mẹ là hai người may mắn trong số ít ỏi đó. Khi đó, mẹ và di Ba mới chừng bốn, năm tuổi, được bà ngoại đưa đi chợ sớm. Nghe tin dữ, ngoại dẫn tất lối ngang cánh đồng về nhà. Một cảnh tượng thương tâm bày ra trước mắt. Cửa nhà bị đốt cháy. Xác người chết nằm la liệt. Lúc này bọn lính điên cuồng đã bỏ đi. Nỗi ám ảnh kinh hoàng đến mãi bây giờ, nhất là trong thời điểm tháng tư hằng năm, nhân ngày giải phóng quê hương. Mike đã thực sự bán loạn khi nghe Mai Hiền kể lại. Mặt Mike tái đi, giọng ông lắp bắp. Ông mở túi, lấy chiếc máy ảnh...

***

Sương chiều như tấm voan mỏng bắt đầu buông trùm khắp nẻo. Làng xóm trở về trạng thái yên bình sau một ngày sinh hoạt của người dân. Các con ngõ chạy vòng quanh xóm

cũng dần vắng vẻ. Chỉ có tiếng lá rơi và tiếng chim vội vã, xôn xao. Cánh đồng phía sau khu chứng tích cũng nhuộm đầy ánh mây hồng lãng bâng. Mai Hiền để mặc Mike dạo quanh khu tưởng niệm, rào khắp những lối đi, ngắm những hình ảnh ngôi nhà, vật dụng được mô phỏng, phục dựng.

Dường như Mike đã khóc. Mai Hiền thấy ông nhiều lần lấy khăn tay lau mắt kính. Ở khoảng cách chừng mười bước chân, Mai Hiền cũng thấy lòng chênh chao, gợn lên nhiều điều muốn nói. Nhưng cô không biết bắt đầu từ đâu, nói như thế nào. Mẹ cô đã kể nhiều về buổi sáng ấy, dù ký ức tuổi thơ đứt nối nhưng đâu sao cũng giúp Mai Hiền hiểu được về chiến tranh, về mất mát, cả về giá trị của hòa bình. Cô từng nghĩ vết thương khó lành trong tâm hồn của mẹ, của di Ba, của bà con quê mình. Thế nhưng theo thời gian, bằng sự bao dung và hóa giải, họ đã sẵn sàng thứ tha. Song, mẹ cô lại dặn tha thứ nhưng không có nghĩa là quên. Không quên để sống một cuộc đời chan hòa trong yêu thương, tránh những lỗi lầm tương tự. Mai Hiền hiểu ý mẹ cho nên cô đã chọn ngành Du lịch, đọc nhiều tư liệu về bảo tồn, bảo tàng ở chính mảnh đất nơi cô được sinh ra. Cô luôn mong rằng mình hiểu hơn về ngày tháng đau thương đã lùi xa, để dẫn dắt cho cả thế giới hiểu và sống chan hòa trong tình yêu thương nhân loại.

***

Hành trình về miền đất đau thương một thời từng neo chằng trong tâm trí Mike lẽ ra đã kết thúc và ông trở lại thành phố để tiếp tục đến những nơi khác. Thế nhưng, Mai Hiền đã chủ động mời ông ở lại một ngày, nhằm ngày nghỉ của cô để cùng cô tìm hiểu thêm về mảnh đất đầy ám ảnh nhưng cũng đầy yêu thương này. Mike gật đầu đầy hào hứng. Đêm ấy, trong ngôi nhà nhỏ cuối làng, giữa nhạ nhòa của khói nhang, người đàn ông ngoại quốc đã khóc khi bắt gặp ánh nhìn của người phụ nữ tầm sáu mươi tuổi. Ánh nhìn quen lăm. Không phải của hận thù mà chan chứa lòng yêu thương. Ông run run lần mở túi xách, rút ra cuốn album. Mọi người có mặt đều nín lặng chờ đợi.

Một bức ảnh cũ, nhạt màu thuốc, nhưng còn trông rõ mặt người. Đó là người mẹ dẫn theo hai con gái nhỏ chạy từ cánh đồng về làng.

Mai Hiền ngạc nhiên hết sức. Đó là bà ngoại, mẹ và di Ba. Mẹ và di Ba cũng ngạc nhiên không kém, xác nhận. Mike gật đầu, rồi từ từ đứng dậy đến bên bàn thờ ngoại thấp hương.

Mùi nhang trầm lan tỏa, dịu dịu. Mike xúc động nói trong nước mắt, dĩ nhiên chỉ mình Mai Hiền nghe được, rằng sẽ mời cô dự cuộc triển lãm ảnh sắp tới của ông. □

Các nhiếp ảnh gia thích thú khi chụp ảnh ở làng nghề thúng chai tại xã An Dân, huyện Tuy An

Phụ nữ nông thôn

với làng nghề

LÊ MINH (thực hiện)

Thời gian qua, các đoàn nhiếp ảnh trong và ngoài nước lặn lội tìm đến nhiều làng nghề truyền thống ở Phú Yên như làng nghề chiếu cói thôn Phú Tân 1, xã An Cư; làng nghề thúng chai thôn Phú Mỹ, xã An Dân; đánh bắt cá com xã An Hòa Hải, huyện Tuy An... để chụp ảnh. Vẻ đẹp thiên nhiên cùng những khoảnh khắc đời thường của người dân lao động, nhất là phụ nữ làng nghề tạo cảm hứng sáng tác cho nhiều người.

Phơi cói sau khi nhuộm

Nhuộm cói làm chiếu ở thôn Phú Tân, xã An Cư, huyện Tuy An

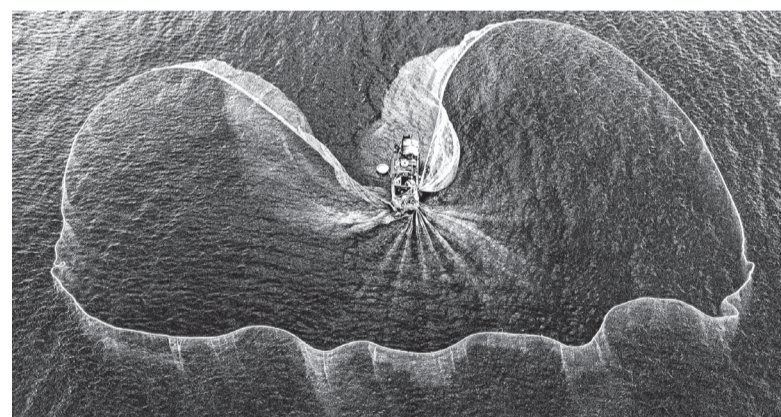
Nhiếp ảnh gia người Trung Quốc chụp ảnh ở làng nghề chiếu cói

Luôn chỉ để dệt chiếu

Chiếu được dệt thủ công

Đánh bắt cá com bằng lưới trủ ở xã An Hòa Hải, huyện Tuy An

Chụp ảnh lưu niệm cho các chị em lao động ở làng nghề

MẠNH LÊ TRÂM

Vụ đông xuân năm nay, do ảnh hưởng của thời tiết nên các cánh đồng ven biển của huyện Tuy An, TX Sông Cầu bị nhiễm phèn. Những cánh đồng còn lại, do ảnh hưởng của không khí lạnh tăng cường, trời âm u trùng với thời điểm nông dân bón phân đón đồng nên dễ phát sinh bệnh đạo ôn.

Trước tình hình đó, ngành Nông nghiệp đã triển khai nhiều giải pháp thiết thực chỉ đạo nông dân tập trung ra đồng phòng trừ bệnh đạo ôn cho lúa, chủ động xử lý dứt điểm tình trạng phụt phèn.

Chăm sóc lúa nhiễm phèn

Trên cánh đồng Dân Phú 1, xã Xuân Phương (TX Sông Cầu), nông dân đang bơm nước phóng phèn. Ông Bùi Văn Trọng chia sẻ: Vùng này năm nào qua tháng Giêng phèn cũng trôi lên nên phải bơm nước ngọt vào rửa phèn.

Theo nhiều nông dân ở đây, khu vực ruộng nhiễm phèn, bà con đặt máy bơm nước ngọt từ các giếng khoan vào ruộng để rửa phèn, đồng thời phun thuốc dưỡng nhưng phèn bám vàng chân lúa khiến lúa phát triển kém, còi cọc.

Còn tại cánh đồng thôn Phú Thường, xã An Hòa Hải (huyện Tuy An), nhiều diện tích ruộng lúa bị vàng lá, thối rễ do bị nhiễm phèn. Nguyên nhân từ tháng 1-3, lượng mưa ít, nước ngọt chứa trong ao, kênh mương cạn dần nên xảy ra hiện tượng xì phèn. Ông Nguyễn Văn Hùng cùng con trai trái ông nhựa để bơm nước, cho hay: Vụ đông xuân năm nay, gia đình tôi sạ 2 sào. Mặc dù từ đầu vụ tôi đã thực hiện vệ sinh đồng ruộng, xử lý bằng vôi bột nhưng tình trạng nhiễm phèn vẫn xảy ra làm cho cây lúa lùn dần. Đến thời điểm này, ruộng khô nước nên tôi nói đường ống dài gần 100m bơm nước từ mương lên rửa mặn phóng phèn, sau đó tập trung bón phân NPK giúp cho lúa phát triển ổn định.

Cũng trên cánh đồng thôn Phú Thường, ông Bùi Văn Tiên cho biết: Nhiều diện tích lúa ở ven biển bị nhiễm phèn, vãi phân nhiều mấy lá lúa cũng không xanh. “Tôi cùng nhiều bà con làm ruộng trên cánh đồng này tận dụng

Nông dân tập trung phòng trừ bệnh đạo ôn, ngăn ruộng nhiễm phèn

Ruộng khô nước, nông dân xã An Hòa Hải (huyện Tuy An) nối đường ống dài gần 100m bơm nước từ mương lên phóng phèn. Ảnh: MẠNH LÊ TRÂM

mương chứa nước ngọt bơm vào ruộng để phóng phèn giúp lúa sinh trưởng, phát triển tốt”, ông Tiên nói.

Ông Tiên còn cho hay, cái khó ở vùng này là nước dẫn từ hồ Mầu về chứa trong các kênh rồi từ kênh bơm lên ruộng, nhưng nước từ hồ Mầu chảy về kênh ngày càng cạn nên xảy ra hiện tượng phụt phèn. Trên cánh đồng còn có 3 ao lớn chứa nước để bổ sung cho kênh mương không phụt phèn nhưng ao cũng cạn dần. “Kênh mương ở đây có một đặc điểm là khi mương “đứt” nước ngọt thì phèn trôi lên, trong khi đó cả cánh đồng Phú Thường bơm nước từ kênh mương chứa nước ngọt này nên có người phải khoan giếng tại ruộng để bơm cứu lúa”, ông Tiên cho hay.

Trên cánh đồng Tiệm, Ngũ Năm, xã An Ninh Đông (huyện Tuy An), nông dân tiến hành bón thúc phân cho lúa đón đồng. Bà Nguyễn Thị Hiền đang vãi phân cho hay: Cánh đồng Tiệm này cạnh hồ nuôi tôm nên vừa nhiễm mặn vừa nổi phèn. Năm nào đến vụ này tôi cũng sạ trừ hao (sạ dày hơn quy định) để nếu những chòm lúa non nhiễm phèn, nhiễm mặn chết thì vẫn còn mạ để cấy dặm.

Giám đốc HTX Dịch vụ nông nghiệp An Ninh Đông Nguyễn Trinh cho biết: Cánh đồng ven biển có 10ha bỏ hoang vì nhiễm mặn, còn số diện tích nhiễm phèn sạ được 4ha nhưng cây

Cánh đồng ven biển có 10ha bỏ hoang vì nhiễm mặn, còn số diện tích nhiễm phèn sạ được 4ha nhưng cây lúa chậm phát triển. Khi cây lúa bị ngộ độc phèn thì bón phân mấy cũng không xanh. Giải pháp làm cho cây lúa phát triển là đưa nước ngọt về rửa mặn phóng phèn, thế nhưng vùng này xa nguồn nước tưới đập Tam Giang nên khó trong khâu phòng chống nhiễm phèn.

Ông Nguyễn Trinh, Giám đốc HTX Dịch vụ nông nghiệp An Ninh Đông

lúa chậm phát triển. Khi cây lúa bị ngộ độc phèn thì bón phân mấy cũng không xanh. Giải pháp giúp cây lúa phát triển là đưa nước ngọt về rửa mặn phóng phèn, thế nhưng vùng này xa nguồn nước tưới đập Tam Giang nên khó trong khâu phòng chống nhiễm phèn.

Tập trung phòng trừ bệnh

Hiện nay, do ảnh hưởng không khí lạnh, trời có mưa phùn, vào buổi sáng xuất hiện sương mù nên cơ quan chuyên môn lo ngại bệnh đạo ôn có khả năng phát triển và gây hại mạnh trên lúa giai đoạn cuối đẻ nhánh, trổ đồng, đặc biệt là trên giống nhiễm bệnh, chân ruộng trũng, sạ dày và bón thừa phân đạm.

Trên cánh đồng thôn Phước Hòa, Phú Xuân B thuộc xã Xuân Phước (huyện Đồng Xuân), nông dân ra ruộng lúa be bờ đắp mậu rịn giữ nước trong ruộng. Bà Thái Thị Thân ở thôn

Phước Hòa cho hay: Trong tết, tôi vãi đợt phân cho cây lúa ra lá lên cao để cấy dặm. Sau tết, lúa đòi ăn phân nhưng sợ bị bệnh đạo ôn nên nông dân không dám thúc phân. Hiện nay trời lạnh, tôi tranh thủ giữ nước, chỉ bón ít phân NPK ngăn lá lúa nổi đóm dẫn đến mắc bệnh đạo ôn.

Còn trên các cánh đồng xã Xuân Quang 3 (huyện Đồng Xuân), nhiều nông dân ra đồng chăm sóc lúa, phòng trừ bệnh đạo ôn. Nông dân Phan Văn Tánh đang bón phân cho ruộng nói: Thời tiết sáng sớm có sương mù, tôi sử dụng phân kali để bón, hạn chế cây lúa bị bệnh đạo ôn.

Trên cánh đồng phường Phú Thạnh (TP Tuy Hòa), nông dân tích cực phòng trừ bệnh cho lúa. “Tôi làm theo khuyến cáo của ngành Nông nghiệp không nên bón nhiều phân đạm, bởi nếu thừa đạm sẽ khiến lúa bị đạo ôn lá. Lúa đang giai đoạn làm đồng, giữ mực nước ổn định thường xuyên trên ruộng, tránh để ruộng khô hạn làm đạo ôn phát triển”, ông Nguyễn Văn Kiên ở phường Phú Thạnh nói.

Sở Nông nghiệp và Môi trường khuyến cáo, hiện nay, trà lúa chính vụ đông xuân đang giai đoạn đẻ nhánh, làm đồng, cây lúa sinh trưởng khá tốt. Tuy nhiên, do ảnh hưởng của không khí lạnh tăng cường nên trời âm u, ít nắng, có các đợt mưa nhỏ xen kẽ trùng với thời điểm nông dân bón phân đón đồng là điều kiện rất thuận lợi cho bệnh đạo ôn phát sinh gây hại và có nhiều nguy cơ lây lan diện rộng. Trước tình hình này, nông dân chăm sóc, làm cỏ, bón cân đối NPK sẽ hạn chế bệnh. Còn đối với phòng chống phèn thì rửa phèn được xem là khâu kỹ thuật quan trọng nhất trong sản xuất lúa trên đất cạnh hồ tôm. Vì vậy, các HTX cần phối hợp với trạm thủy nông điều tiết, phân bổ nguồn nước hợp lý, hướng dẫn nông dân bón phân, chăm sóc đối với diện tích lúa bị nhiễm phèn. Đơn vị khuyến cáo nông dân bên cạnh việc tập trung bơm nước rửa phèn, mặn kịp thời, cần tuân thủ các quy trình chăm sóc theo khuyến cáo của ngành chuyên môn nhằm tạo điều kiện tốt nhất cho cây lúa phát triển. □

Hội Chữ thập đỏ Cụm thi đua số 1 ký kết giao ước thi đua

Tại hội trường UBND huyện Tây Hòa, Hội Chữ thập đỏ Cụm thi đua số 1 gồm: Hội Chữ thập đỏ TX Đông Hòa, huyện Tây Hòa và huyện Sông Hinh vừa tổ chức hội nghị ký kết giao ước thi đua năm 2025. Theo đó, các đơn vị thuộc Cụm thi đua số 1 đã thảo luận và thống nhất các nội dung ký kết giao ước thi đua gồm: thực hiện tốt nội dung các cuộc vận động, phong trào “Người tốt - việc thiện”; Chung tay xây dựng cộng đồng nhân ái; Mỗi tổ chức, mỗi cá nhân gắn với một địa chỉ nhân đạo;

Tháng Nhân đạo năm 2025.

Cùng với đó, Cụm thi đua số 1 thống nhất các chỉ tiêu, vận động trợ giúp thường xuyên cho 400 địa chỉ nhân đạo; có 600 lượt người dân tại các xã miền núi, vùng bãi ngang sẽ được khám bệnh và cấp thuốc miễn phí; phấn đấu mỗi huyện, thị hội xây dựng 1 nhà Chữ thập đỏ; vận động nguồn lực hỗ trợ người dân bị ảnh hưởng do thiên tai, dịch bệnh phục hồi sinh kế vươn lên ổn định cuộc sống...

TRÂM TRẦN

Đại diện lãnh đạo Hội Chữ thập đỏ Cụm thi đua số 1 ký kết giao ước thi đua năm 2025. Ảnh: CTV

NGUYỄN HẰNG

Mỗi người đều dành tình yêu cho một loài hoa. Có người yêu thích vẻ kiêu sa quý phái của hoa hồng, có người lại thích vẻ rực rỡ của hoa hướng dương hay nét tinh khôi của cúc họa mi... Riêng tôi lại thường bị hút hồn trước sắc đỏ bung biêng của hoa gạo. Chẳng giống như các loài hoa khác mỗi mùa xuân sang thường đua nhau đâm chồi nảy lộc rồi nở hoa; cây gạo cứ mang vẻ trơ trọi, xù xì thô ráp của thân cành cho đến khi hoa gạo nở rộ thấp lửa rực rỡ cả thân cành rồi rụng xuống đỏ gốc, lúc bấy giờ lá non lộc biếc mới xanh cành. Có lẽ vì sự đặc biệt hiếm có ấy, mà hoa gạo đã gieo vào lòng người nhiều xúc cảm rất riêng.

Đi qua những ngày tết, lòng tôi cứ nôn nao thấp thỏm nỗi chờ mong. Cho đến một buổi sáng thức dậy, mở cửa nhà, đập vào mắt tôi là những bông hoa gạo đầu tiên rơi rụng, nằm im lìm trên mặt sân. Tôi hân hoan, sáng khoái dạo bước ra sân, ngửa mặt nhìn lên cây hoa gạo cổ thụ. Trên cành cao tít tắp, từng chùm hoa gạo đã bung nở đỏ rực tự bao giờ.

Chẳng biết từ thuở nào, mùa hoa gạo lại gắn liền với tháng ba. Tôi thường băn khoăn phải chăng hoa gạo bung nở để từ giã tháng ba hay bởi tháng ba mang nắng về thấp lửa cho hoa gạo. Chỉ biết, nhiều câu ca dao đã ra đời từ mối liên kết đồng điệu đó: “Tháng ba đom đóm bay ra/Hoa gạo rụng xuống thì tra hạt vừng” hay “Bao giờ cho đến tháng ba/Hoa gạo rụng xuống bà già cát chẵn”.

Tôi chẳng biết cây gạo trồng trước cửa nhà tôi đã bao nhiêu tuổi, chỉ biết ngày tôi lấy chồng về đây sinh sống, thân cây gạo đã già cỗi, xù xì to bằng ba vòng tay ôm của người lớn. Mỗi năm một mùa hoa, cứ mỗi

Mùa hoa gạo tháng ba

Hoa gạo tháng ba.

Ảnh: Internet

khi hoa gạo rơi rụng đầy sân cũng là lúc tôi cần dọn các con giặt giũ phơi phóng đồ mùa đông mang gấp cất để đón mùa hè đến.

Tôi từng rung rung xúc động khi nghe mẹ chồng kể về truyền thuyết loài cây hoa gạo. Rằng hoa gạo bắt nguồn từ một câu chuyện tình yêu vừa nồng nàn, thủy chung vừa bất hạnh của một cặp đôi hạ giới. Chuyện kể rằng rất lâu trước đây trên gian thường xuyên mưa gió thất thường. Vì vậy đã có một chàng trai dũng cảm lên tận thiên đình cầu xin Ngọc Hoàng và được giữ lại làm thần mưa. Trong khi đó người yêu của chàng ở hạ giới ngày đêm trông ngóng, một lòng thủy chung, son sắt đợi ngày chàng trở về. Mãi về sau, nàng chọn

hóa thân trở thành loài hoa gạo vừa mộc mạc vừa quyến rũ với sắc hoa đỏ rực hết như màu chiếc khăn tay mà chàng đã trao tặng nàng trước khi lên đường, thể hiện tấm lòng thủy chung, tình cảm nồng nàn không bao giờ đổi thay.

Chẳng biết từ thuở nào, mùa hoa gạo lại gắn liền với tháng ba. Tôi thường băn khoăn phải chăng hoa gạo bung nở để từ giã tháng ba hay bởi tháng ba mang nắng về thấp lửa cho hoa gạo...

Hắn đúng là như thế bởi mỗi khi đông về, cây gạo trút lá, chỉ trơ trọi mỗi thân cành xù xì, cần cỗi. Thân cây gạo trơ trọi cứ hiên ngang sừng sững vượt qua cả mái nhà, lặng lẽ

gồng mình trong giá rét như cổ vuron cao đón đợi điều gì. Nào ai hay biết, cũng chính thời gian đó là lúc cây gạo tích tụ nhựa sống, chờ đợi để chuẩn bị cho mùa hoa mới. Để rồi bước sang tháng ba, những búp hoa bắt đầu lớn nhanh, đua nhau bung nở. Mỗi bông hoa giống như một đóm lửa nhỏ thấp lên nền trời một gam màu rực đỏ. Hoa gạo nở đỏ rực như xua tan cái lạnh cuối xuân, tạo nên những mảng màu ấm áp. Càng về cuối tháng ba đầu tháng tư, hoa gạo càng nở rộ, trông xa chẳng khác gì ngọn đèn hoa khổng lồ. Sắc đỏ mê mẩn mỗi mùa hoa gạo bung nở khiến bao chị em thôn thức, lại xúng xính áo dài, vành nón để ghi lại những khoảnh khắc hòa mình vào thiên nhiên tươi đẹp bên loài hoa gọi nhớ về thôn quê nhưng không kém phần rạo rực và kiêu hãnh.

Tháng ba, hoa gạo bung biêng sắc đỏ khiến lòng tôi chông chênh miên nhớ về một tuổi thơ chẵn trầu cát cỏ trên cánh đồng làng. Nơi ấy, ngay giữa đồng là một cây hoa gạo cổ thụ có đến hàng mấy chục tuổi. Ngay dưới gốc cây gạo, đám trẻ chẵn trầu chúng tôi thường chơi đồ hàng, chơi trò đám cưới. Chuỗi vòng rực rỡ chú rê đeo lên cổ cô dâu chính là vòng hoa gạo được chúng tôi dùng chỉ khâu nối từ hàng chục bông gạo rơi rụng đây trên đất... Chuỗi hoa đỏ rực hát cả màu nắng lên những đôi má hồng tươi của đám trẻ, gieo vào miên nhớ của chúng tôi những kỷ niệm trong sáng, hồn nhiên và đẹp đẽ. Để mãi về sau, mỗi khi nghe đến tên loài hoa dung dị ấy, tôi lại liên tưởng ngay đến làng quê bình yên một thuở, nơi có đồng ruộng, triền đê, có con đường làng đầy nắng chạy dài giữa đôi bờ sóng lúa. Có bóng dáng lũ trẻ chúng tôi trong trò chơi đám cưới thuở nào.

Tháng ba ơi, hoa gạo đã thấp đèn! □

Dừa cạn bên thềm giếng cũ

LÊ TRƯƠNG THỦY ĐIỂM

Mỗi lần về quê, tôi hay ra đứng bên thềm giếng cũ.

Nhớ những ngày xóm nhỏ đương mùa thiếu nước, bên thềm giếng phủ đầy rêu xanh, tiếng thả gàu chẳng khi nào ngơi nhịp. Bóng người loáng thoáng từ tờ mờ sáng, người ta gánh những thùng nước đầy để dành cho cả ngày sinh hoạt. Trưa, các cô chú đi làm đồng thường ghé qua vục lên những gàu nước giếng trong veo để gột rửa những bùn đất, mồ hôi lấm tẩm trên tay, trên mặt.

Hồi ấy, cha thường trồng những luống hoa dừa cạn xung quanh thềm giếng. Dừa cạn là loại thân thảo nhỏ, mọc đứng, có nhiều cành, mang tên khoa học là *Catharanthus roseus*. Người ta còn gọi nó với nhiều cái tên khác nhau như hải đăng, bông dừa

hay hoa bông giếng... Những vùng có khí hậu nhiệt đới hoặc cận nhiệt đới là môi trường thích hợp để loài hoa sinh sôi, nảy nở.

Những buổi trưa, cha thường đến bên thềm giếng nhẹ nhàng vạch từng phiến lá bắt sâu. Khi mặt trời lưng chừng núi, thềm giếng lại rộn ràng tiếng nói, tiếng cười. Các mẹ, các chị chuyện nhau những gàu nước để giặt gô. Từng phiến hoa dừa cạn rung rinh trong gió, phảng phất dư hương như có như không hòa chung không khí của mọi người. Thời khắc ấy cũng là lúc hoa dừa cạn được no nước sau một ngày đón nắng hanh hao.

Không quyến rũ như hoa hồng, chẳng giống bằng lăng, phượng vĩ chỉ rực rỡ mỗi mùa nắng hạ. Dừa cạn lặng lẽ tắm táp những giọt nước giếng mát lạnh đến một thời khắc

lại âm thầm miên viễn trở hoa. Năm cánh hoa mỏng man, chắm phá đậm nhạt như bàn tay em bé bung xòe. Một điều đặc biệt mà mấy ai đủ tinh tế để nhận ra, ấy là khi ở đầu cành non, một phiến lá tựa mình nhú lên thì ngay sau đó, giữa nách lá, hai đóa hoa cũng bắt đầu xuất hiện. Sự hài hòa làm những cánh hoa tím biếc giữa cành lá xanh um mang một nét dịu dàng mà bình dị, dễ khiến ai đó băng khuâng ngỡ ngàng.

Lớn hơn đôi chút, tôi biết thêm về những giá trị mà dừa cạn đem lại. Không chỉ là loài hoa tạo cảnh quan vườn nhà, dừa cạn còn là thứ thuốc nam quý hiếm cho người bệnh tiểu đường, cao huyết áp... Thịnh thoảng, ngồi trong quán cà phê giữa nắng trưa đổ lửa, tâm hồn tôi bỗng xuyên xao trước những khóm hoa dừa cạn lay động bên cửa sổ. Tôi thường vì

dừa cạn là những đóa hoa vô ưu. Bởi khi lòng xôn xao gió bão, chỉ cần lặng yên ngắm nhìn thật sâu, vẻ đẹp tiềm tàng của đóa hoa như liều thuốc khâu vá những vỡ khiến lòng bỗng chốc an yên. Từng chậu hoa bông bênh như vừa được chải chuốt bởi chiếc lược gió. Tôi giặt mình bắt chợt, từ nhà đổ xe đến góc ban công ngay vị trí tôi ngồi, từng sắc hoa dừa cạn áp ủ một vẻ đẹp riêng, khéo léo dệt nên bức tranh làm mãn nhãn giác quan người lữ khách. Dường như chủ quán cà phê là người mến mộ những đóa hoa mộc mạc hay chính anh ta cũng nặng mang nhiều kỷ ức quê nhà.

Năm tháng lững lờ bước qua, giếng xưa được sửa sang giữa nền bê tông vững chãi. Cha vẫn giữ thói quen trồng những nhánh hoa dừa cạn xung quanh và bắt sâu giữa buổi trưa đứng bóng. Vu vơ bên giếng cũ, tôi hái một đóa dừa cạn thả xuống mặt nước trong veo, đóa hoa bênh bồng gọi về bao hoài niệm. □

Phòng tập cảm xúc kỹ thuật số

Trong bối cảnh áp lực tinh thần và cảm xúc căng thẳng tại nơi làm việc ngày càng gia tăng, Dự án Mindletic ở Lithuania đang thu hút sự chú ý khi xây dựng một nền tảng số được ví như “phòng tập thể dục” dành cho trí tuệ cảm xúc, giúp người dùng nâng cao khả năng đối phó căng thẳng nơi làm việc và mang lại lợi ích thiết thực cho các công ty.

Thực tế, căng thẳng công việc từ lâu đã là vấn đề lớn ở châu Âu, nơi hơn 30% người lao động thừa nhận họ phải đối mặt với lo âu liên quan đến nghề nghiệp. Tại Pháp, quốc gia đầu bảng về nguy cơ kiệt sức, chi phí xã hội do stress gây ra ước tính từ 2-3 tỉ EUR mỗi năm, bao gồm chi phí y tế, vắng mặt, ngừng hoạt động và tử vong sớm.

Những con số này cho thấy nếu không hành động kịp thời, các doanh nghiệp không chỉ mất lực lượng lao động có tay nghề cao mà còn chịu hậu quả tài chính đáng kể. Vì thế, các công ty tại Lithuania đã thay đổi cách nhìn nhận về sức khỏe tinh thần, xem việc giải quyết tình trạng kiệt sức là chiến lược quan trọng để duy trì nguồn lực con người.

Mindletic ra đời từ nhu cầu ấy, với mục tiêu hỗ trợ người lao động quản lý cảm xúc, căng thẳng và hạn chế chi phí phát sinh từ sức khỏe tinh thần suy giảm. Nền tảng này cung cấp các công cụ để theo dõi năng lượng, đánh giá trạng thái cảm xúc và thực hành những bước đơn giản nhưng hiệu quả nhằm giúp cân bằng tâm trạng. Điểm nổi bật của Mindletic là khả năng cung cấp dữ liệu ẩn danh cho doanh nghiệp, giúp

Dữ liệu ẩn danh cung cấp cho các nhà quản lý giải pháp tối ưu về nhân sự. Ảnh: EURONEWS

nhà quản lý dự đoán nguy cơ kiệt sức trong đội ngũ lao động và đưa ra giải pháp tối ưu, từ đó cải thiện môi trường làm việc, giảm thiểu thất bại.

Tại thủ đô Vilnius, Công ty khởi nghiệp Istdibs.com là minh chứng rõ ràng cho hiệu quả của Mindletic khi áp dụng trong thời kỳ đại dịch. Nhận thấy nhu cầu cấp bách chăm sóc sức khỏe tinh thần, ban giám đốc công ty đã hợp tác với nền tảng này và đạt được kết quả ấn tượng với 95% nhân viên hài

Trong một thế giới mà áp lực công việc ngày càng lớn, đất nước Lithuania, thông qua Mindletic, đang chứng minh rằng đầu tư vào trí tuệ cảm xúc không chỉ giúp giải quyết tình trạng kiệt sức cho cá nhân mà còn là chìa khóa để doanh nghiệp phát triển bền vững, biến sức khỏe tinh thần thành tài sản quý giá trong thế kỷ XXI.

lòng. Điều này cho thấy, nhân viên hạnh phúc sẽ làm việc hiệu quả hơn. Gedas Monginas, Tổng giám đốc của

Istdibs.com, khẳng định đầu tư vào sức khỏe tinh thần là cách giữ chân nhân tài, tiết kiệm chi phí tuyển dụng và đào tạo lại trong thời đại cạnh tranh gay gắt.

Hơn nữa, Mindletic không chỉ là một ứng dụng công nghệ, mà còn đại diện cho sự thay đổi trong cách nhìn nhận sức khỏe tinh thần. Ông Rokas Salevicius, một trong 30 nhà tâm lý học tham gia dự án, nhấn mạnh: “Không chỉ cần khắc phục kiệt sức, mà đó còn là tín hiệu nhắc nhở mọi người sống chậm lại, chăm sóc bản thân để đạt được kết quả tốt hơn trong công việc. Quan điểm này đang dần xóa bỏ định nghĩa rằng sức khỏe tinh thần là chủ đề nhạy cảm ở nơi làm việc. Nó mở ra cách tiếp cận thực tế và nhân văn hơn trong quản lý con người”.

Với kinh phí hoạt động 510.000 EUR cùng sự hỗ trợ từ Đại học Vilnius, Đại học Leuven của Bỉ và một số tổ chức khác, Mindletic không chỉ có ý nghĩa tại Lithuania mà còn có tiềm năng lan tỏa khắp châu Âu, nhất là khi Ủy ban châu Âu cũng đang chú ý đến vấn đề căng thẳng và kiệt sức trong lực lượng lao động. Trong một thế giới mà áp lực công việc ngày càng lớn, đất nước Lithuania, thông qua Mindletic, đang chứng minh rằng đầu tư vào trí tuệ cảm xúc không chỉ giúp giải quyết tình trạng kiệt sức cho cá nhân mà còn là chìa khóa để doanh nghiệp phát triển bền vững, biến sức khỏe tinh thần thành tài sản quý giá trong thế kỷ XXI. (SGGP)

Singapore đưa vào khai thác thuyền chạy bằng năng lượng mặt trời

Singapore đang tiến một bước dài hướng tới du lịch bền vững với việc ra mắt những chiếc thuyền điện chạy bằng năng lượng mặt trời trên sông Singapore. Dự kiến, 2 trong số 10 chiếc thuyền này, được đặt tên là Pyxis R, sẽ bắt đầu được đưa vào khai thác trong tháng 4 tới.

Do công ty khởi nghiệp hàng hải địa phương Pyxis sản xuất, những chiếc thuyền Pyxis R này sẽ thay thế một nửa trong số 20 chiếc thuyền của nhà điều hành du thuyền WaterB vào cuối năm 2025. Tám chiếc thuyền còn lại sẽ được bàn giao đều đặn, gần như mỗi tháng một chiếc, trong suốt phần còn lại của năm.

Ông Tommy Phun, nhà sáng lập và Giám đốc điều hành của Pyxis, cho biết mỗi chiếc thuyền được trang bị các tấm pin mặt trời có khả năng tạo ra khoảng 22 kilowatt-giờ (kWh) điện mỗi ngày. Tổng cộng, 10 chiếc thuyền có thể tạo ra lượng điện đủ để cung cấp cho 20 căn nhà ở xã hội trong 1 ngày.

Đặc biệt, những chiếc thuyền này tận dụng tối đa ánh nắng mặt trời vào

ban ngày để sạc điện, vì chúng chủ yếu hoạt động vào buổi tối và ban đêm. Một điểm nổi bật của Pyxis R là công nghệ vehicle-to-grid (V2G) tiên tiến, cho phép thuyền hòa phần năng lượng dư thừa vào lưới điện và biến chúng trở thành những “trang trại năng lượng mặt trời nổi” trên sông Singapore vào những buổi chiều nắng đẹp.

Ông Phun cho biết công nghệ V2G sẽ cho phép Pyxis R cung cấp năng lượng cho các dự án nhỏ ven sông và mở rộng vai trò ngoài việc vận chuyển hành khách. Trước đó, vào tháng 3/2024, Pyxis cũng đã giới thiệu một loạt thuyền điện để phục vụ việc di chuyển của công nhân giữa bến tàu Marina South với các khu vực lân cận.

Giới trong ngành kỳ vọng những chiếc thuyền chạy bằng năng lượng mặt trời với sức chứa 48 chỗ ngồi của Pyxis sẽ giúp giảm chi phí vận hành dài hạn của công ty từ 30-40%, do năng lượng mặt trời có thể đáp ứng ít nhất 50% nhu cầu hoạt động hàng ngày của thuyền, ngay cả trong những ngày mưa. (TTXVN/Vietnam+)

Phát hiện mới về khả năng sản sinh oxy không cần ánh sáng

Một nghiên cứu mới đăng trên Nature Geoscience đã gây chấn động giới khoa học khi cho rằng các khối nốt đa kim loại dưới đáy đại dương có thể tạo ra oxy mà không cần quá trình quang hợp.

Nếu được xác nhận, phát hiện này có thể làm lung lay giả thuyết lâu đời về sự hình thành sự sống trên trái đất. Tuy nhiên, nghiên cứu cũng đang đối mặt với sự phản đối mạnh mẽ từ nhiều nhà khoa học và cộng đồng bảo vệ môi trường.

Từ trước đến nay, giới khoa học tin rằng oxy trong khí quyển trái đất chỉ xuất hiện khi các sinh vật thực hiện quá trình quang hợp - vốn cần ánh sáng mặt trời - cách đây khoảng 2,7 tỉ năm.

Tuy nhiên, nghiên cứu mới cho thấy các khối nốt đa kim loại dưới đáy biển có thể tạo ra dòng điện đủ mạnh để phân tách nước biển thành hydro và oxy - một quá trình gọi là điện phân. Phát hiện này được thực hiện tại Vùng Clarion-Clipperton, một khu vực nằm giữa Mexico và Hawaii, nơi

chứa lượng lớn nốt đa kim loại giàu mangan, nickel và cobalt - các kim loại quan trọng trong sản xuất pin xe điện và công nghệ năng lượng sạch.

Theo Hiệp hội Khoa học hàng hải Scotland, nếu nghiên cứu này là chính xác, nó sẽ làm thay đổi quan niệm về sự khởi nguồn của sự sống trên hành tinh xanh. Tuy nhiên, phát hiện trên càng làm dấy lên lo ngại từ các tổ chức bảo vệ môi trường, đặc biệt là trong bối cảnh nhiều công ty đang lên kế hoạch khai thác khoáng sản biển sâu.

Ông Michael Clarke, Giám đốc quản lý môi trường của The Metals Company (Canada) đánh giá nghiên cứu này có sai sót về phương pháp luận, các kết luận có thể xuất phát từ kỹ thuật nghiên cứu kém hơn là một hiện tượng khoa học thực sự.

Nghiên cứu của Andrew Sweetman và cộng sự đã gây ra cuộc tranh luận sôi nổi trong cộng đồng khoa học. Từ tháng 7/2024, đã có ít nhất 5 bài phản biện gửi đến các tạp chí khoa học để kiểm chứng lại phát hiện này. (TTXVN/Vietnam+)